

Seurantatutkimus ammattillisen koulutuksen mielikuvista 2013

Keskeisimmät tulokset

MCINFO
marketing research ▶ consulting

Skills
skillsfinland

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Tutkimuksen tavoitteet ja toteutus

- Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Skills Finlandin teettämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää suhtautumista ja asenteita ammatilliseen koulutukseen.
- Tutkimus on seurantatutkimus vuosina 2006–2007 ja 2010 tehdyille vastaaville tutkimuksille.
- Tutkimuksen on tehnyt MC-info Oy huhti–toukokuussa 2013.
- Kohderyhmänä olivat peruskoulun yhdeksäsluokkalaiset, ammatillisessa koulutuksessa tai lukiossa toista vuotta opiskelevat sekä yrityspäätäjät.
- Tutkimusmenetelminä olivat tietokoneavusteinen puhelinhaastattelu (940 nuorta), Internet-kysely (111 yrityspäätäjää) ja kvalitatiivinen syvähaastattelu/parihaastattelu (52 kohderyhmiin kuuluvaa henkilöä).

Sisältö

- Kvantitatiivinen tutkimus: ammatillisessa koulutuksessa olevat, lukiolaiset ja peruskoulun 9.-luokkalaiset (sivut 4–45)
- Kvalitatiivinen tutkimus ammatillisen koulutuksen mielikuvista ja viestinnästä: ammatillisessa koulutuksessa olevat, peruskoulun 9.-luokkalaiset, oppilaanohjaajat ja työnantajat/yrityspäätäjät (sivut 46–57)
- Kvantitatiivinen tutkimus: työnantajat/yrityspäätäjät (sivut 58–74)

Kvantitatiivinen tutkimus: ammatillisessa koulutuksessa olevat, lukiolaiset ja peruskoulun 9.-luokkalaiset

- Tutkimuksen kohderyhmänä ovat peruskoulun 9.-luokkalaiset sekä ammatillisessa koulutuksessa tai lukiossa (tai kahta tutkintoa) toista vuotta opiskelevat nuoret.
- Tutkimuksen tiedonkeruuta varten Väestötietojärjestelmästä (VTJ) hankittiin kohderyhmistä ja riittävät otokset (1995 ja 1997 syntyneet nuoret), ja tutkimusotos kiintiöitiin sukupuolen ja asuinalueen mukaan valtakunnallisesti edustavaksi.
- Tutkimuksen otoskoko on yhteensä 940 vastaajaa ja se jakautuu neljään osaan opiskelupaikan mukaan. Tutkimusotoksen rakenne on esitetty seuraavilla sivuilla.
- Tutkimuksen tiedot kerättiin tietokoneavusteisilla puhelinhaastatteluilla 16.4. - 10.5.2013. Haastattelut tehtiin MC-Info Oy:n omassa puhelinhaastattelukeskuksessa.

Aineiston rakenne (1/2)

	Amm. oppil.		Lukio		Kaksi tutkintoa		9. luokka	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Kaikki vastaajat	301	100	302	100	37	100	300	100
Sukupuoli								
Nainen	152	50	153	51	23	62	150	50
Mies	149	50	149	49	14	38	150	50
Asuinalue								
PK-seutu	50	17	71	24	6	16	56	19
Muu kaupunki	135	45	143	47	16	43	130	43
Kunta / maaseutu	113	38	88	29	15	41	107	36
Asuinpaikka								
Etelä-Suomi	124	41	124	41	17	46	123	41
Länsi-Suomi	107	36	107	35	10	27	107	36
Itä-Suomi	32	11	34	11	5	14	33	11
Pohjois-Suomi	38	13	37	12	5	14	37	12

Aineiston rakenne (2/2)

	Amm. oppil.		Lukio		Kaksi tutkintoa		9. luokka	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Kaikki vastaajat	301	100	302	100	37	100	300	100
Äidin koulutus								
Peruskoulu	12	5	14	5	1	3	12	5
Amm.-/ tekn.-/ kauppakoulu	124	53	69	26	8	24	75	34
Ylioppilas	47	20	40	15	5	15	43	20
Yo-pohj. amm. koulutus	16	7	34	13	5	15	23	10
Yo- tai korkeakoulututkinto	34	15	108	41	14	42	67	30
Isän koulutus								
Peruskoulu	32	14	22	8	4	13	21	9
Amm.-/ tekn.-/ kauppakoulu	147	63	84	32	16	50	112	48
Ylioppilas	21	9	23	9	2	6	25	11
Yo-pohj. amm. koulutus	8	3	30	11	4	13	19	8
Yo- tai korkeakoulututkinto	27	11	105	40	6	19	55	24
Äidin ammattiryhmä								
Työntekijä / toimihlö	213	71	220	73	25	69	217	73
Johtava asema / yrittäjä / mv	50	17	59	20	9	25	46	16
Ei työelämässä	35	12	21	7	2	6	33	11
Isän ammattiryhmä								
Työntekijä / toimihlö	186	63	168	57	21	60	191	65
Johtava asema / yrittäjä / mv	76	26	107	36	12	34	75	25
Ei työelämässä	31	11	19	6	2	6	30	10

Keskeisimmät muutokset tuloksissa 2006 - 2013 (1/4)

- Opiskelupaikan valintakriteereitä, jotka ovat nyt **ammattillisessa koulutuksessa oleville tärkeämpiä** kuin vuosien 2006 ja 2010 tutkimuksissa:
  - Halu saada nopeasti hyvä ammatti
  - Halu päästä nopeasti työelämään
  - Koulutus tai ala, jonka opiskelua voi jatkaa ammattikorkeakoulussa tai korkeakoulussa
- Opiskelupaikan valintakriteereitä, jotka ovat nyt **ammattillisessa koulutuksessa oleville vähemmän tärkeitä** kuin vuosien 2006 ja 2010 tutkimuksissa:
  - Oma kunnianhimo ja menestystshalu
  - Mahdollisuus räätälöidä koulutuksen sisältöä itselle sopivaksi

Ammattillisesta koulutuksesta tavoitellaan aiempaa nopeammin ammattiin ja työpaikkaan. Toisaalta alan jatko-opintokelpoisuus saa nyt aiempaa suuremman painoarvon. Kunnianhimolla ja koulutuksen räätälöitävyydellä on sen sijaan ollut nyt aiempaa vähemmän merkitystä ammatillisen koulutuksen valinnassa.

Keskeisimmät muutokset tuloksissa 2006 - 2013 (2/4)

- Opiskelupaikan valintakriteereitä, jotka ovat nyt **lukiolaisille vähemmän tärkeitä** kuin vuosien 2006 ja 2010 tutkimuksissa:
  - Oma koulumenestys peruskoulussa
  - Halu saada nopeasti hyvä ammatti
  - Halu päästä nopeasti työelämään
  - Ammatti/ala, jolta saa helposti töitä eikä jää työttömäksi opintojen jälkeen
  - Koulutusajan pituus
  - Vanhempien mielipide

- Opiskelupaikan valintakriteereitä, jotka ovat nyt **9.-luokkalaisille vähemmän tärkeitä** kuin vuosien 2006 ja 2010 tutkimuksissa:
  - Halu päästä nopeasti työelämään
  - Minua kiinnostava ala
  - Koulutusajan pituus

➔ *Lukiolaisilla aiempaa vähemmän kiirettä työelämään ja ammattiin. Työllistyminenkin saa aiempaa vähemmän painoarvoa. 9.-luokkalaisilla on saman tyyppisiä painotuksia, eli aiempaa vähemmän kiirettä työelämään, ja yhä useammin pohdinnat oman alan valinnasta vielä kesken.*

Keskeisimmät muutokset tuloksissa 2006 - 2013 (3/4)

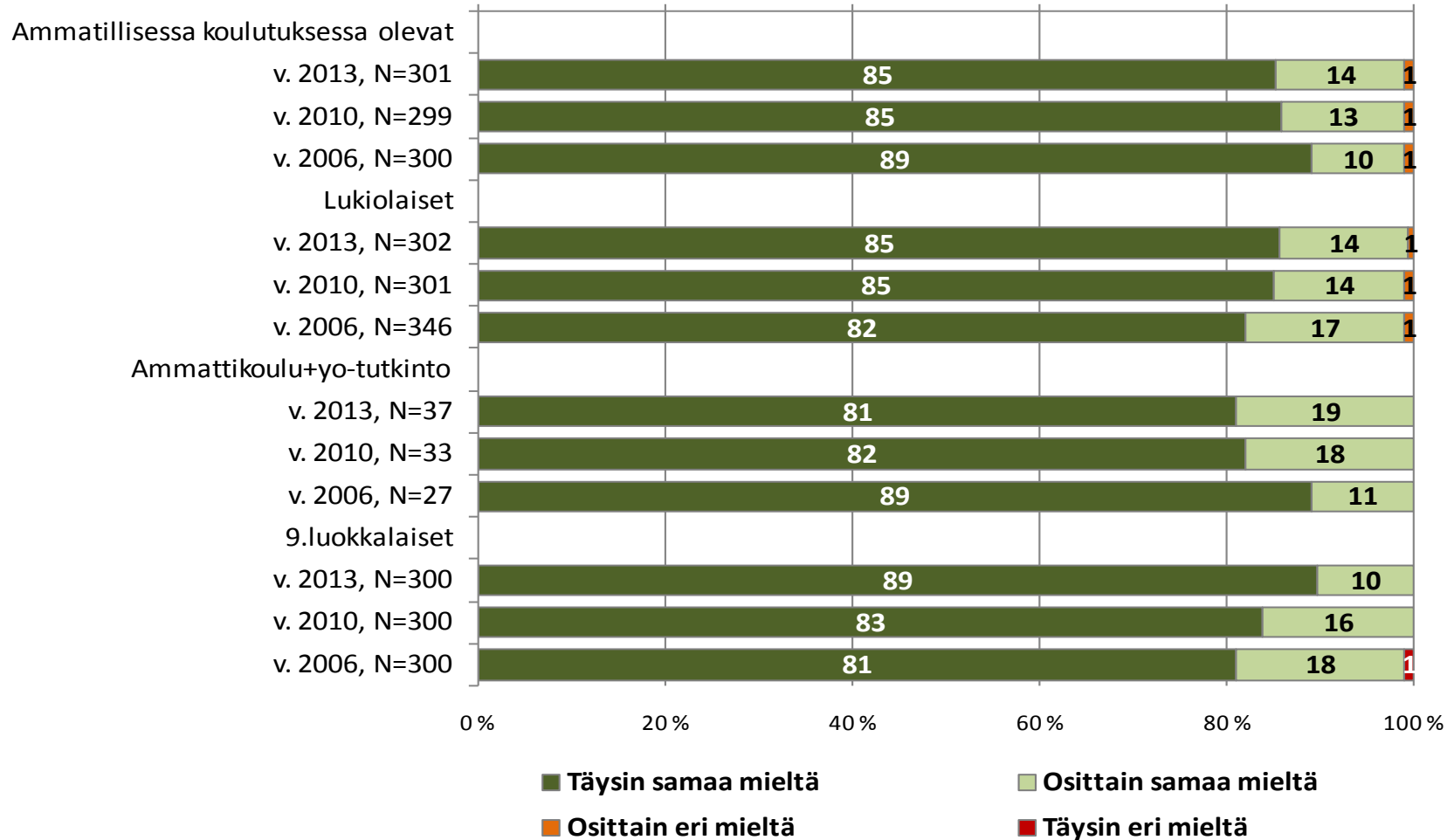
- 9.-luokkalaiset ovat aiempaa vahvemmin sillä kannalla, että koulunkäynti on mukavaa, kiinnostavaa sekä oman tulevaisuuden kannalta tärkeää. Myös koulumenestykselle annetaan hieman aiempaa suurempi painoarvo.
- Ammatillisessa koulutuksessa olevilla korostuu aiempaa vahvemmin oma valinta ja opiskelun vapaaehtoisuus, sillä aiempaa harvempi opiskelee ammatillisessa oppilaitoksessa sen vuoksi, että ei ole muuta mahdollisuutta.
- Ammatillinen koulutus nähdään lukiolaisten silmin aiempaa harvemmin kiinnostavana koulutusvaihtoehtona. Vastaavasti myös lukio näyttää ammattikoululaisten näkökulmasta aiempaa vähemmän kiinnostavana. Kiinnostus kahden tutkinnon yhtä aikaa suorittamista kohtaan on vähentynyt hieman sekä lukiolaisilla että ammatillisessa koulutuksessa olevilla.
- Aiempaa harvempi lukiolainen harkitsi valintatilanteessa muita koulutusvaihtoehtoja, eli käytännössä ammatillista koulutusta tai kahden tutkinnon suorittamista. Sen sijaan ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevista yhä useampi oli harkinnut muita aloja tai tutkintoja. Harkinta kohdistui edellisiä mittauksia useammin muihin ammatillisiin aloihin tai tutkintoihin, ei niinkään lukioon tai kahden tutkinnon suorittamiseen.

Keskeisimmät muutokset tuloksissa 2006 - 2013 (4/4)

- Tutkimuksessa kysyttiin nyt ensimmäistä kertaa ammatillisessa koulutuksessa olevilta, opiskelevatko he pääasiallisen alan lisäksi samaan aikaan jotain toista ammatillista alaa tai tutkintoa. Vain 1 % vastaajista ilmoitti opiskelevansa ammatillisessa koulutuksessa kahta alaa tai tutkintoa.
- 9. luokalla olevista, jotka pyrkivät peruskoulun jälkeen ammatilliseen koulutukseen tai suorittamaan kahta tutkintoa, entistä suurempi osa aikoo tämän jälkeen vielä jatkaa opintoja, ja aiempaa harvempi aikoo siirtyä ammattikoulusta suoraan työelämään.
- 9. luokalla olevat ovat saaneet tietoa ammatillisesta koulutuksesta edellisiä mittauksia useammin kavereilta, vanhemmilta, Internetistä sekä tutustumiskäynneiltä ammatillisiin oppilaitoksiin. Aiempaa useampi 9.-luokkalainen kokee saaneensa ammatillisesta koulutuksesta riittävästi tietoa.

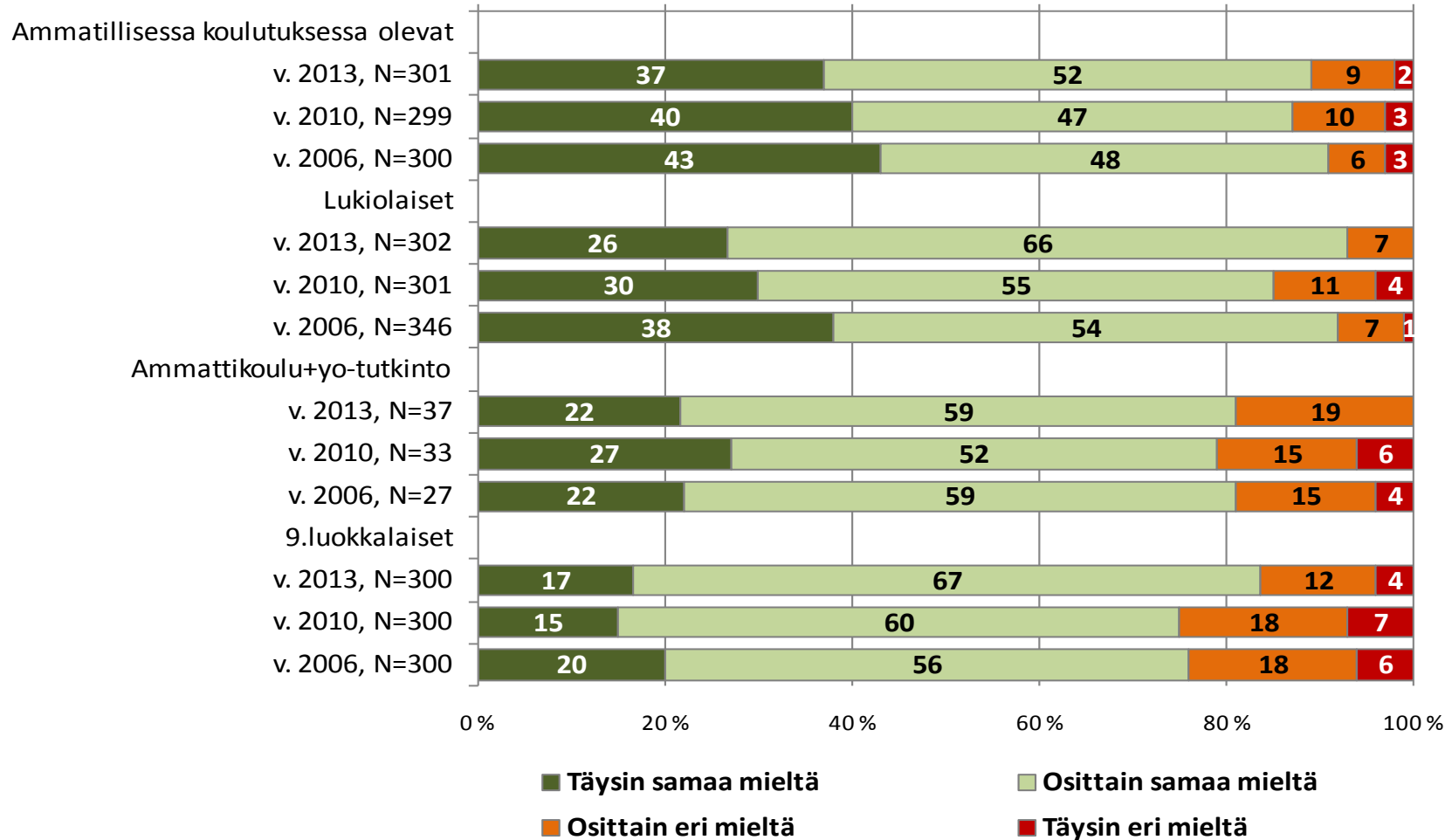
Opiskeluun/koulunkäyntiin liittyvät väittämät

Opiskelu/koulunkäynti on tärkeää tulevaisuuden kannalta

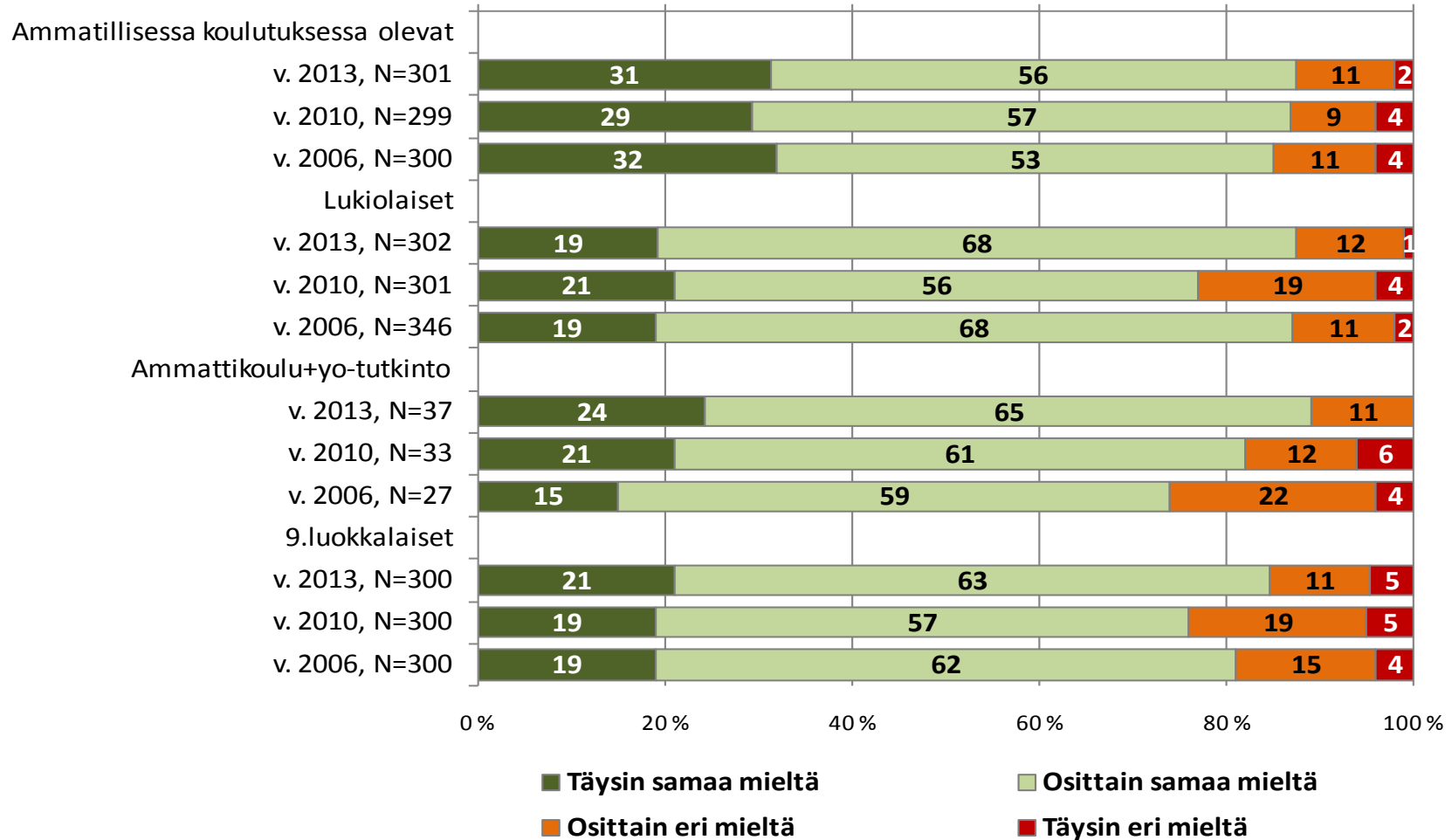
Opiskeluun/koulunkäyntiin liittyvät väittämät

Opiskelu/koulunkäynti on kiinnostavaa

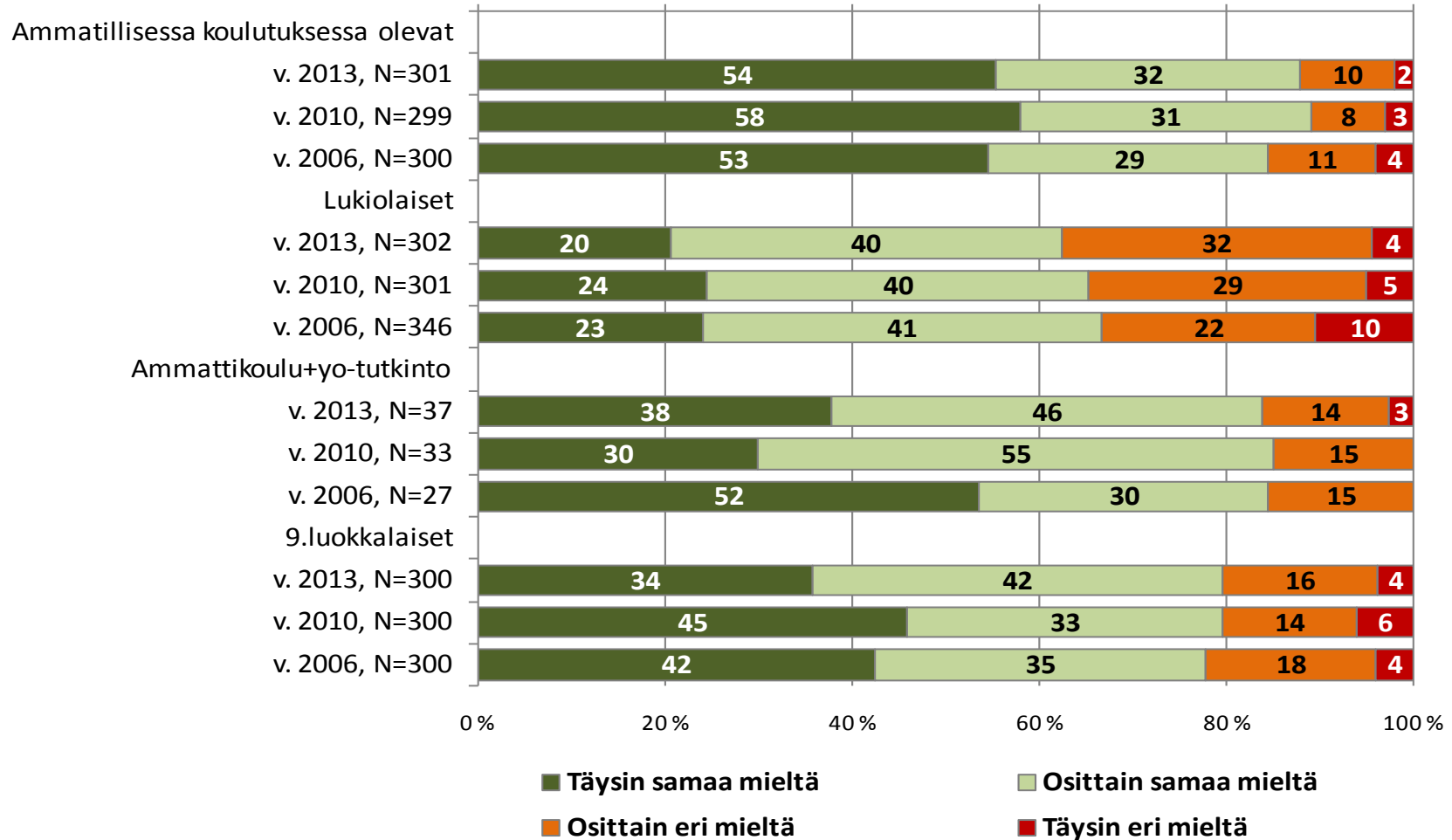
Opiskeluun/koulunkäyntiin liittyvät väittämät

Opiskelu/koulunkäynti on mukavaa

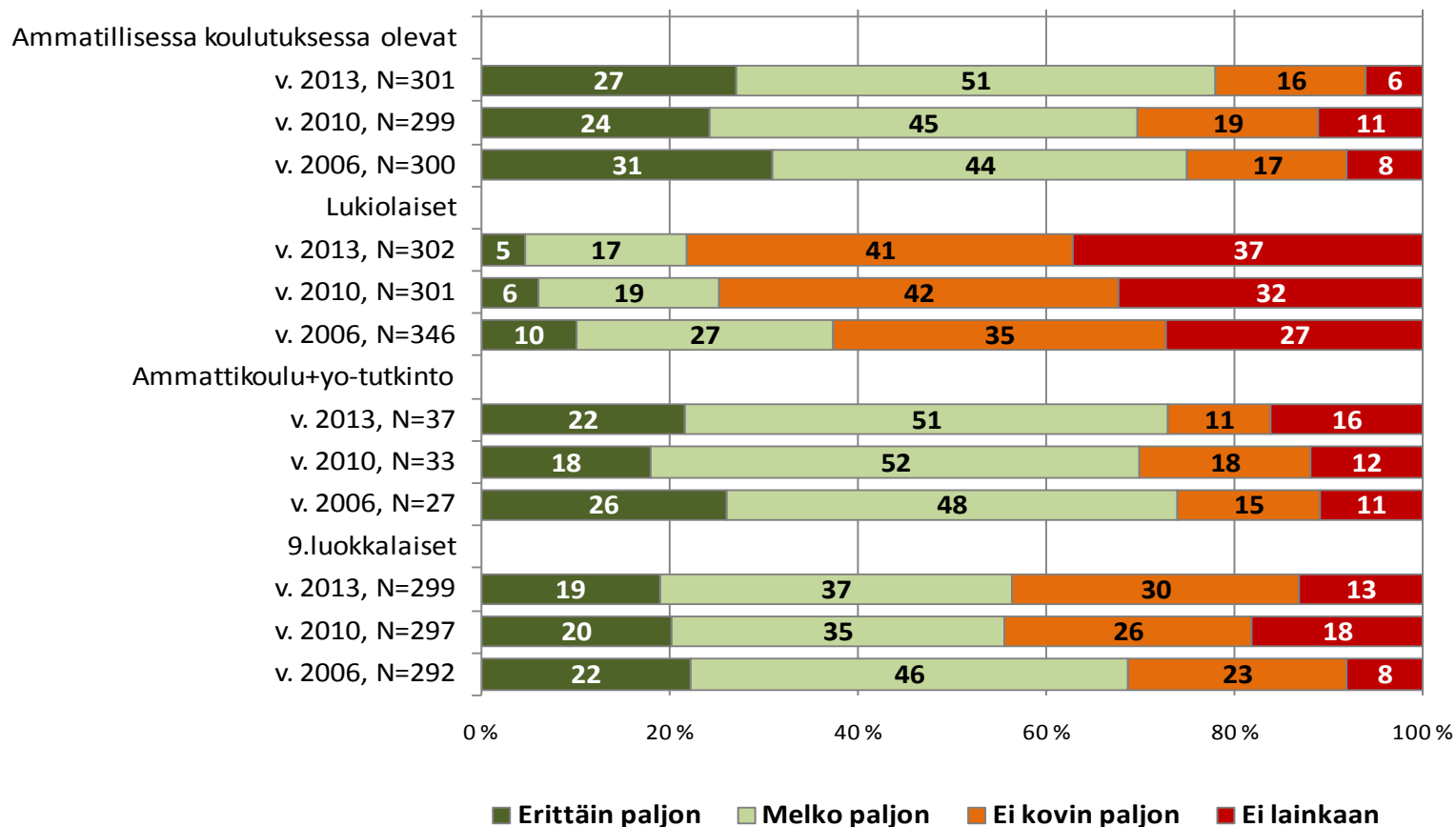
Opiskeluun/koulunkäyntiin liittyvät väittämät

Työ on kiinnostavampaa kuin opiskelu

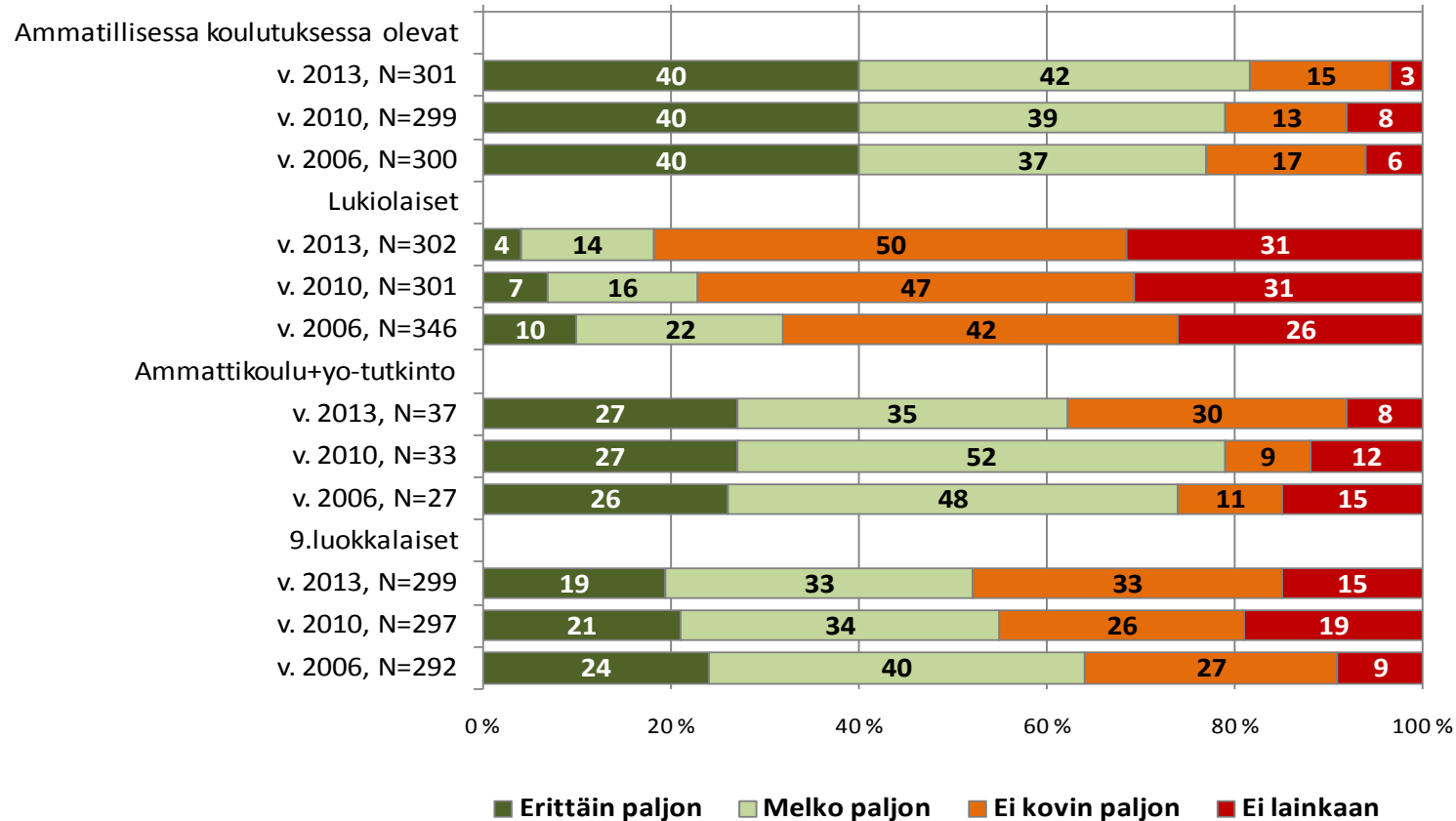
Opiskelupaikan valintaan vaikuttaneiden/ vaikuttavien tekijöiden tärkeys

Halu saada nopeasti hyvä ammatti

Opiskelupaikan valintaan vaikuttaneiden/ vaikuttavien tekijöiden tärkeys

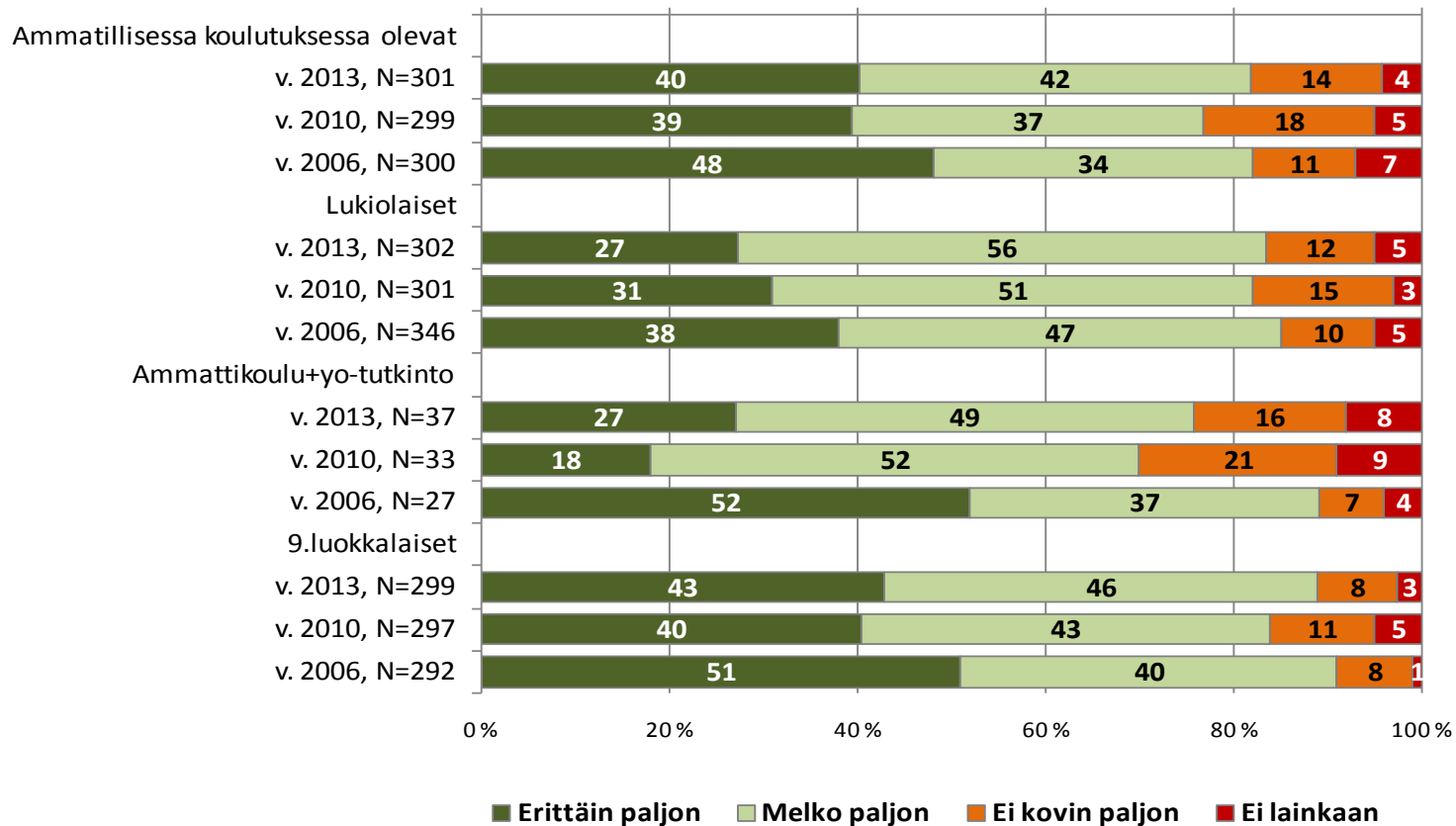
Halu päästä nopeasti työelämään

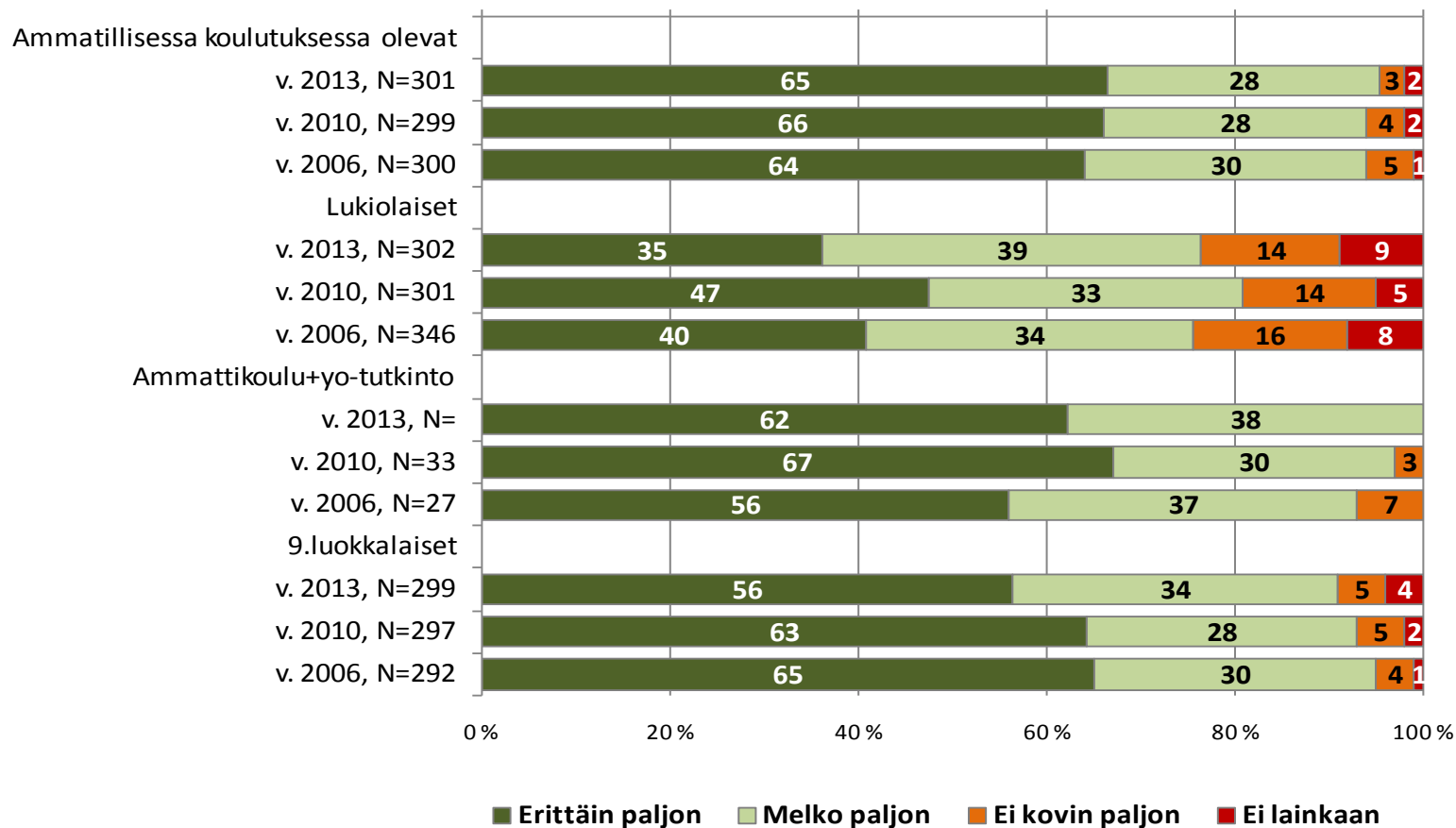
Opiskelupaikan valintaan vaikuttaneiden/ vaikuttavien tekijöiden tärkeys

Halu päästä töihin joista saa hyvää palkkaa

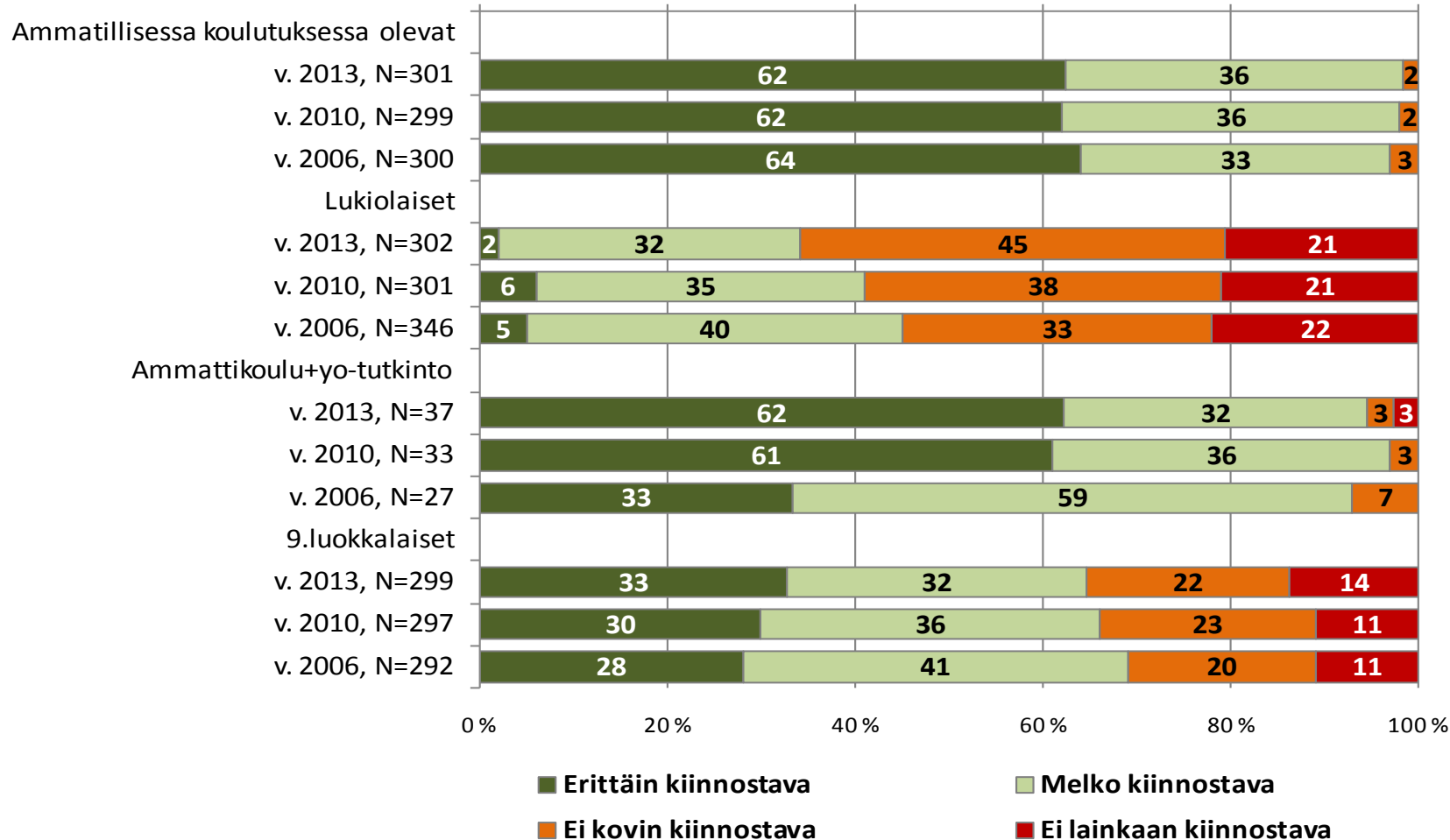
Opiskelupaikan valintaan vaikuttaneiden/ vaikuttavien tekijöiden tärkeys

Minua kiinnostava ala

Eri koulutusvaihtoehtojen kiinnostavuus

Ammatillinen koulutus

Eri koulutusvaihtoehtojen kiinnostavuus

Lukio

Ammatillisessa koulutuksessa olevat

v. 2013, N=301

v. 2010, N=299

v. 2006, N=300

Lukiolaiset

v. 2013, N=302

v. 2010, N=301

v. 2006, N=346

Ammattikoulu+yo-tutkinto

v. 2013, N=37

v. 2010, N=33

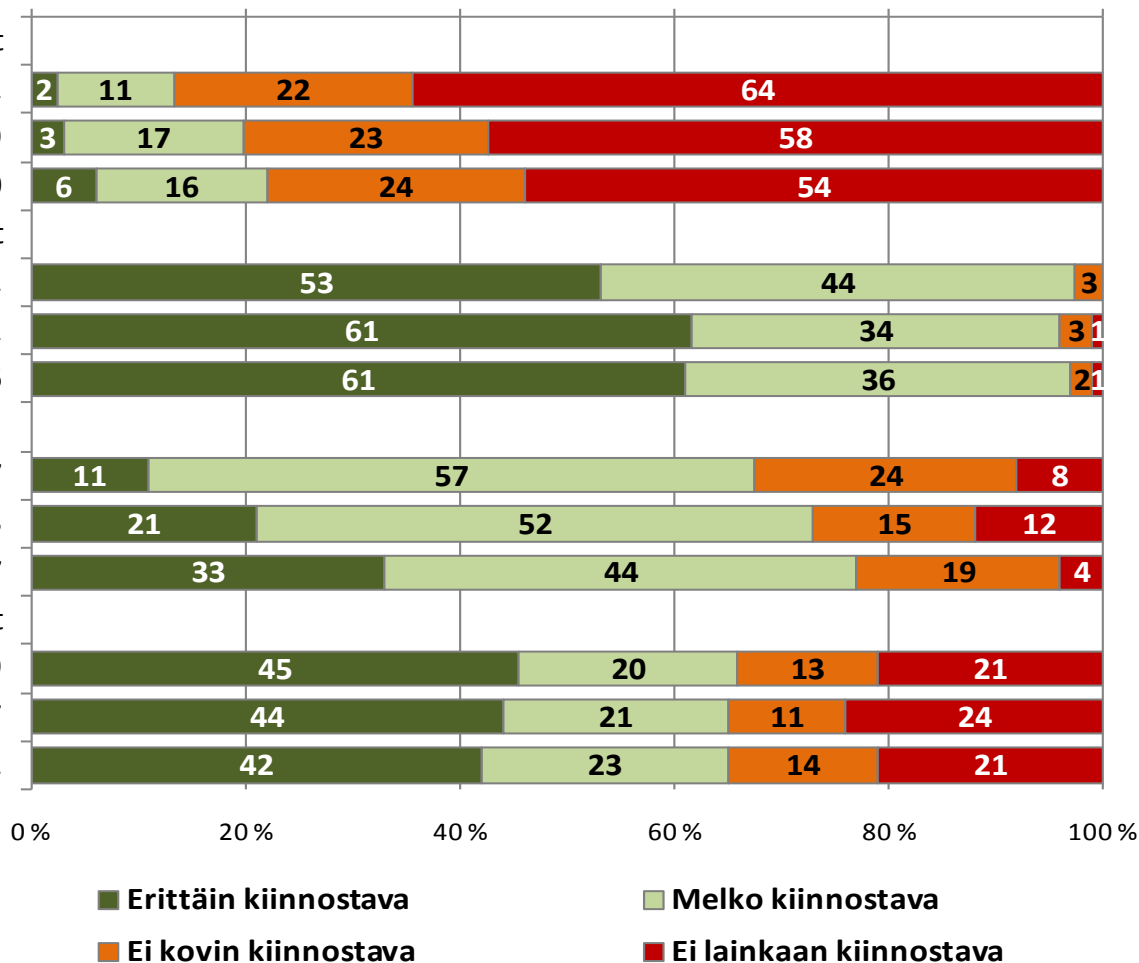
v. 2006, N=27

9.luokkalaiset

v. 2013, N=299

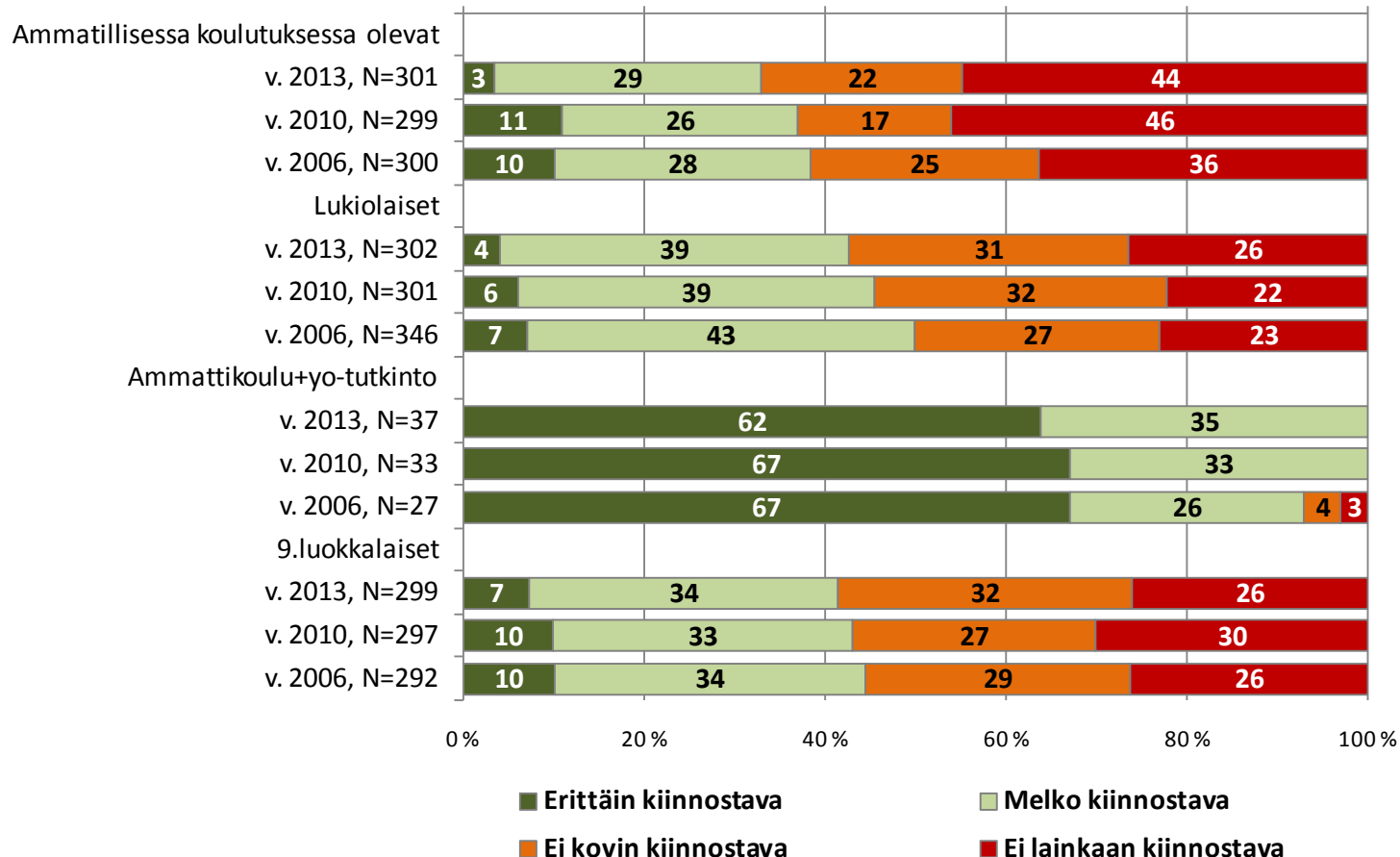
v. 2010, N=297

v. 2006, N=292

Eri koulutusvaihtoehtojen kiinnostavuus

Ammatillinen koulutus ja ylioppilastutkinto samaan aikaan, kaksi tutkintoa

Yleisimmät kommentit avoimissa vastauksissa

Miksi pitää ammatillista koulutusta itselleen erittäin tai melko kiinnostavana? (AMMATILLISEN OPPILAITOKSEN OPISELIJAT JA 9. LUOKKALAISET)

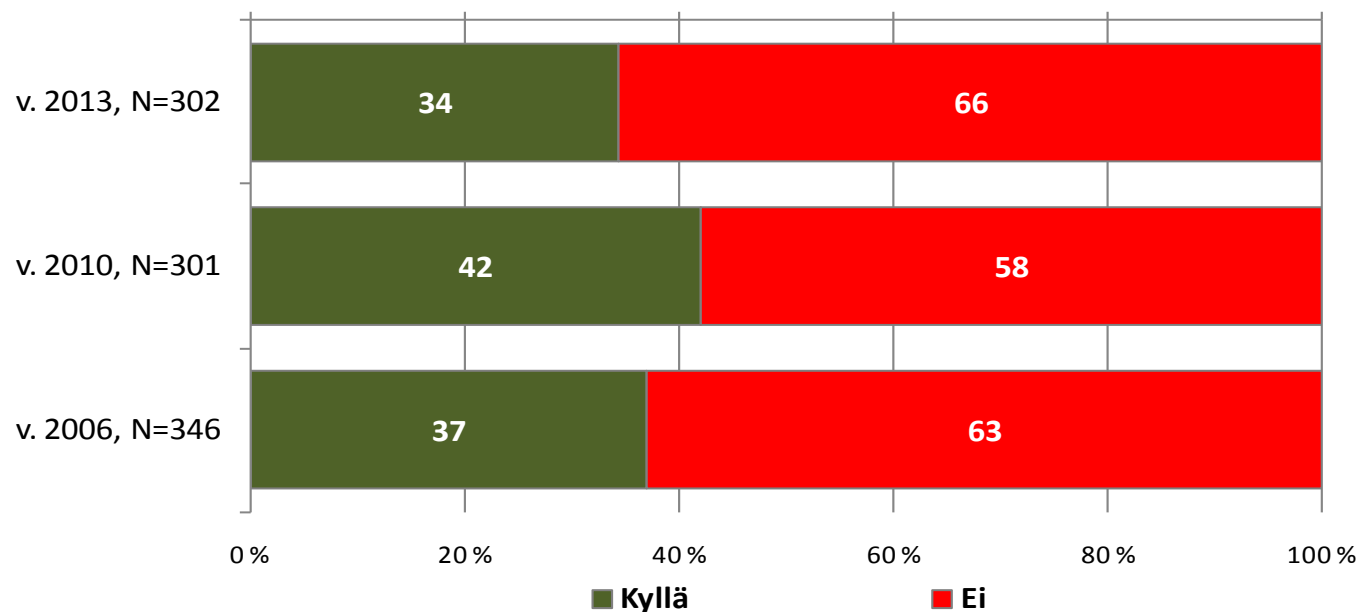
- Valmistuu suoraan ammattiin
- Pääsee nopeasti töihin
- Haluaa tehdä enemmän käytännönläheistä työtä kuin lukea
- On löytänyt itseään kiinnostavan alan
- Ei halua lukioon, lukeminen ei kiinnosta

Miksi pitää ammatillista koulutusta itselleen ei kovin tai ei lainkaan kiinnostavana? (9. LUOKKALAISET)

- Ei tiedä vielä, mille alalle haluaa
- Haluaa jatkaa lukion kautta yliopistoon/korkeakouluun
- Pitää itseään enemmän lukijana kuin käytännön tekijänä
- Mikään ala ei herättänyt kiinnostusta

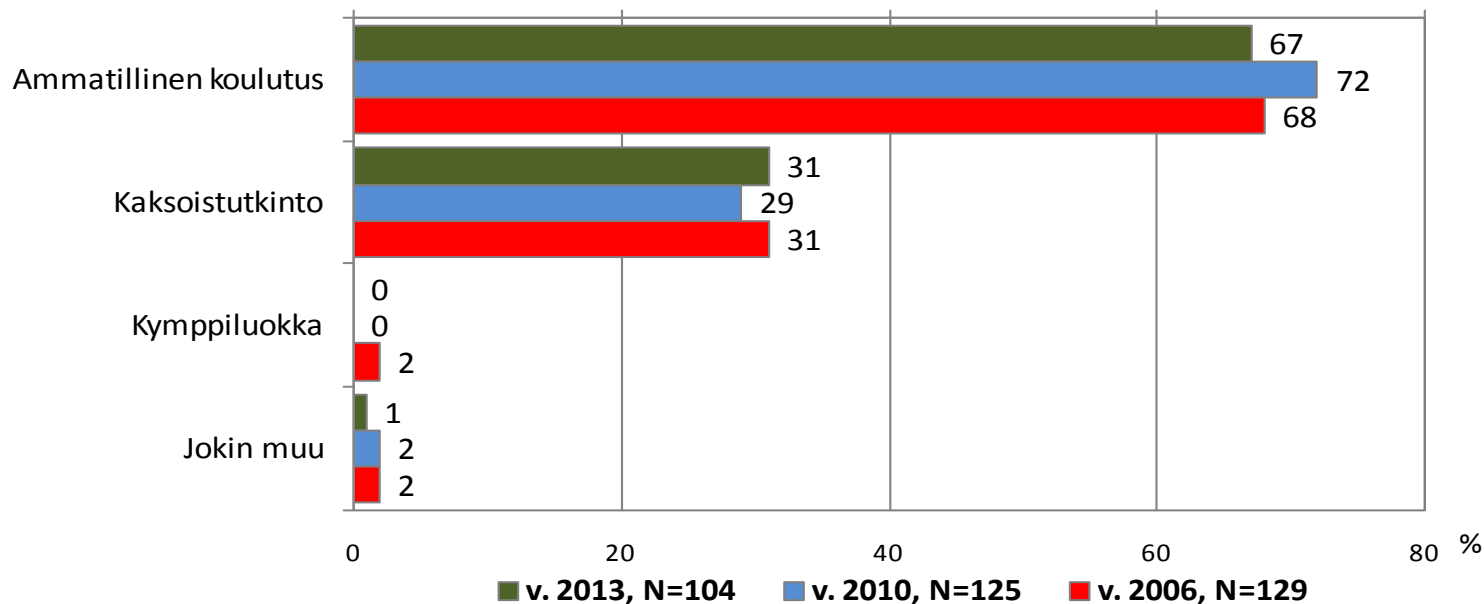
Harkitsiko lukion lisäksi muita koulutusvaihtoehtoja

Lukiolaiset

Lukiolaisten harkitsemat muut koulutusvaihtoehdot

Lukiossa/harkitsi muita vaihtoehtoja

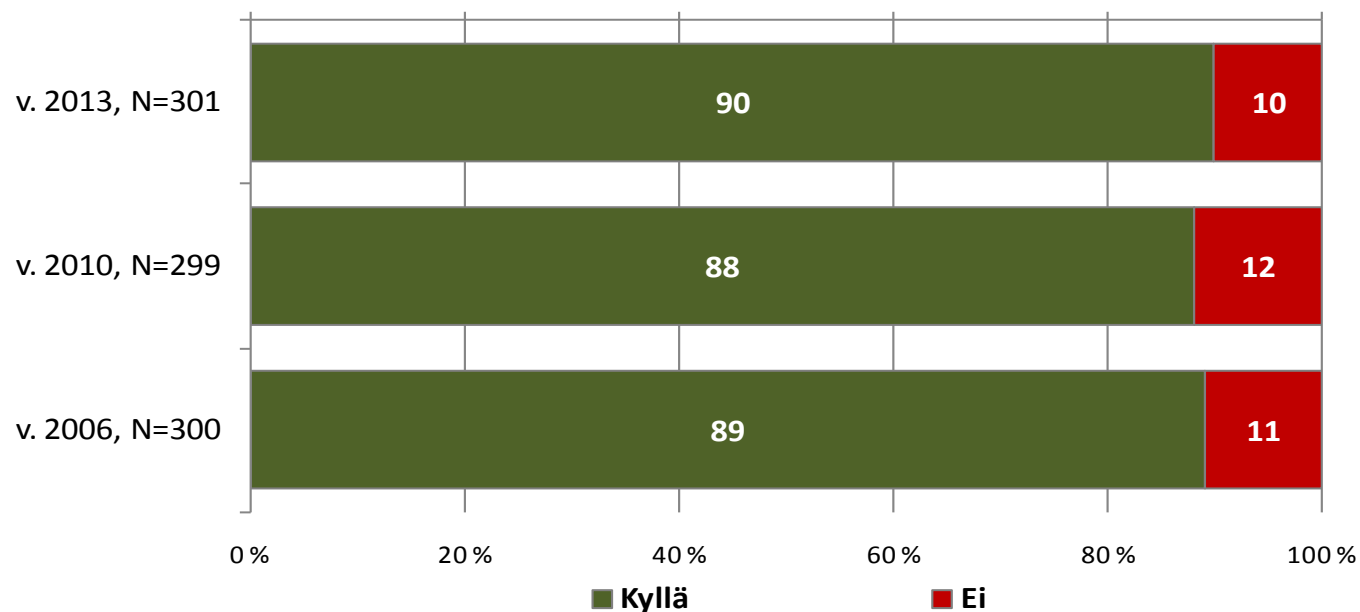
Yleisimmät kommentit avoimissa vastauksissa

Miksi haki lukioon peruskoulun jälkeen? (LUKIOLAISET)

- Ei osaa vielä sanoa, mikä on oma ala tai mikä ammatti kiinnostaa
- Haluaa lisää aikaa miettiä tulevaa ammattia
- Paremmat jatko-opintomahdollisuudet
- Pääsee parempaan ammattiin
- Hyvä menestys peruskoulussa
- Lukiossa saa yleissivistävää koulutusta

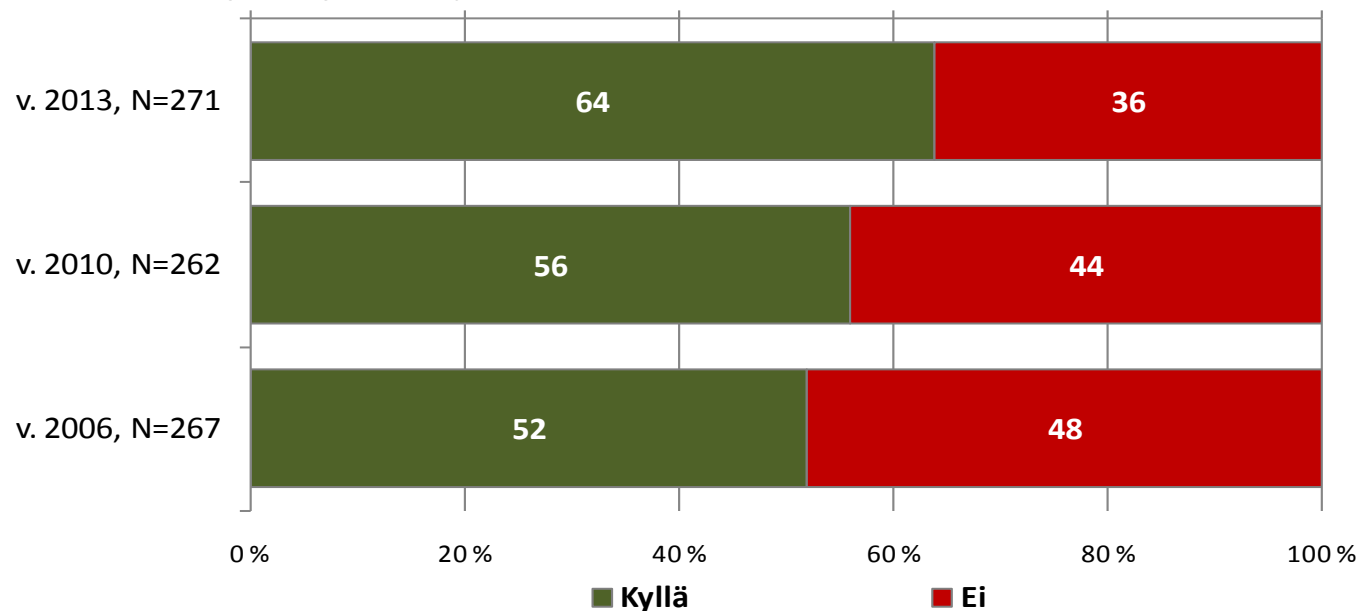
Pääsikö opiskelemaan ensisijaiseen valintaansa

Ammatillisessa koulutuksessa olevat

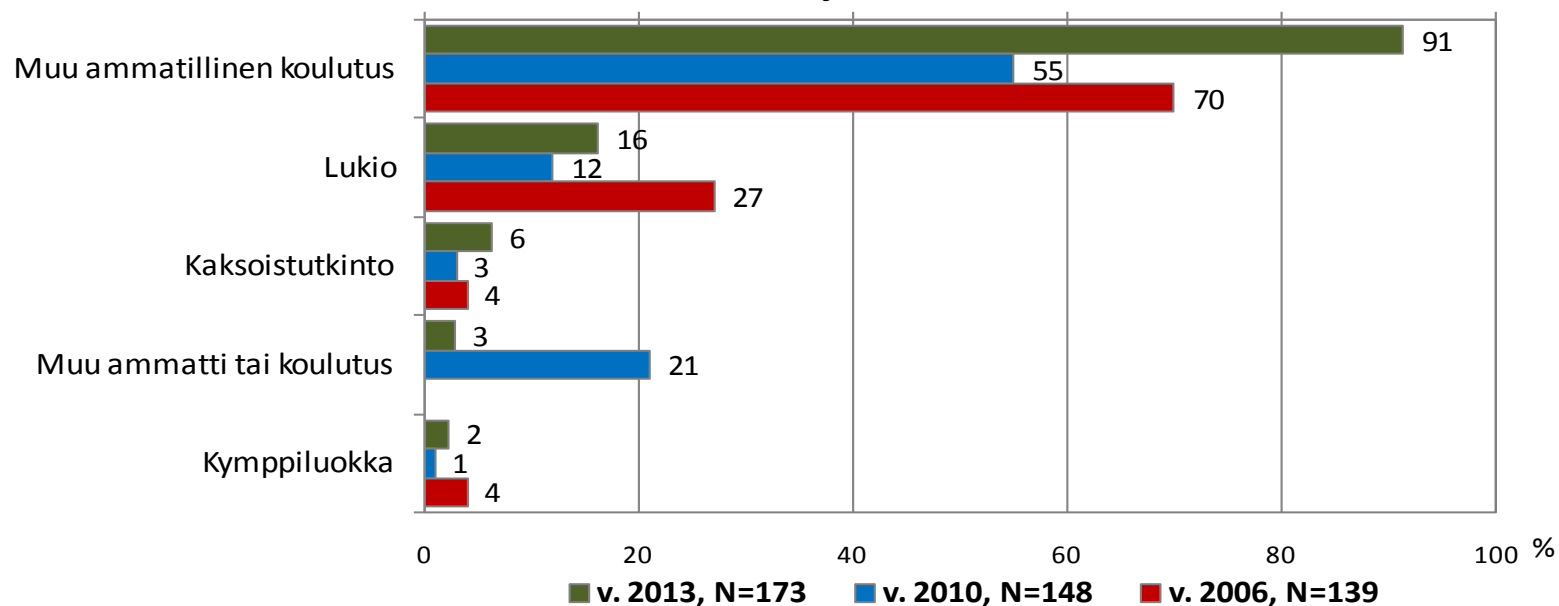
Harkitsiko muita ammatteja tai tutkintoja ensisijaisen valintansa lisäksi

Ammatillisessa koulutuksessa/pääsyt ensisijaiseen valintaansa

Muut koulutusvaihtoehdot, joita harkitsi

Ammatillisessa koulutuksessa/harkitsi muita vaihtoehtoja

Yleisimmät kommentit avoimissa vastauksissa

Millainen käsitys on ammatillisesta koulutuksesta omien kokemusten perusteella? (AMMATILLISEN OPPILAITOKSEN OPISKELIJAT)

- Hyvät kokemukset
- Käytännönläheistä opiskelua
- Vapaa ja rento opiskelupaikka
- Hyvä vaihtoehto, jos tietää tulevaisuuden ammatin/alan, johon haluaa

Kenelle tai millaisille ihmisille ammatillinen koulutus sopii? (AMMATILLISEN OPPILAITOKSEN OPISKELIJAT)

- Kaikenlaisille ihmisille
- Sellaisille, jotka tietävät, mitä haluavat
- Niille, joita lukeminen ei kiinnosta
- Niille, jotka haluavat nopeasti työelämään
- Sellaisille, jotka haluavat tehdä käytännön töitä / tekevillä ihmisille

Yleisimmät kommentit avoimissa vastauksissa

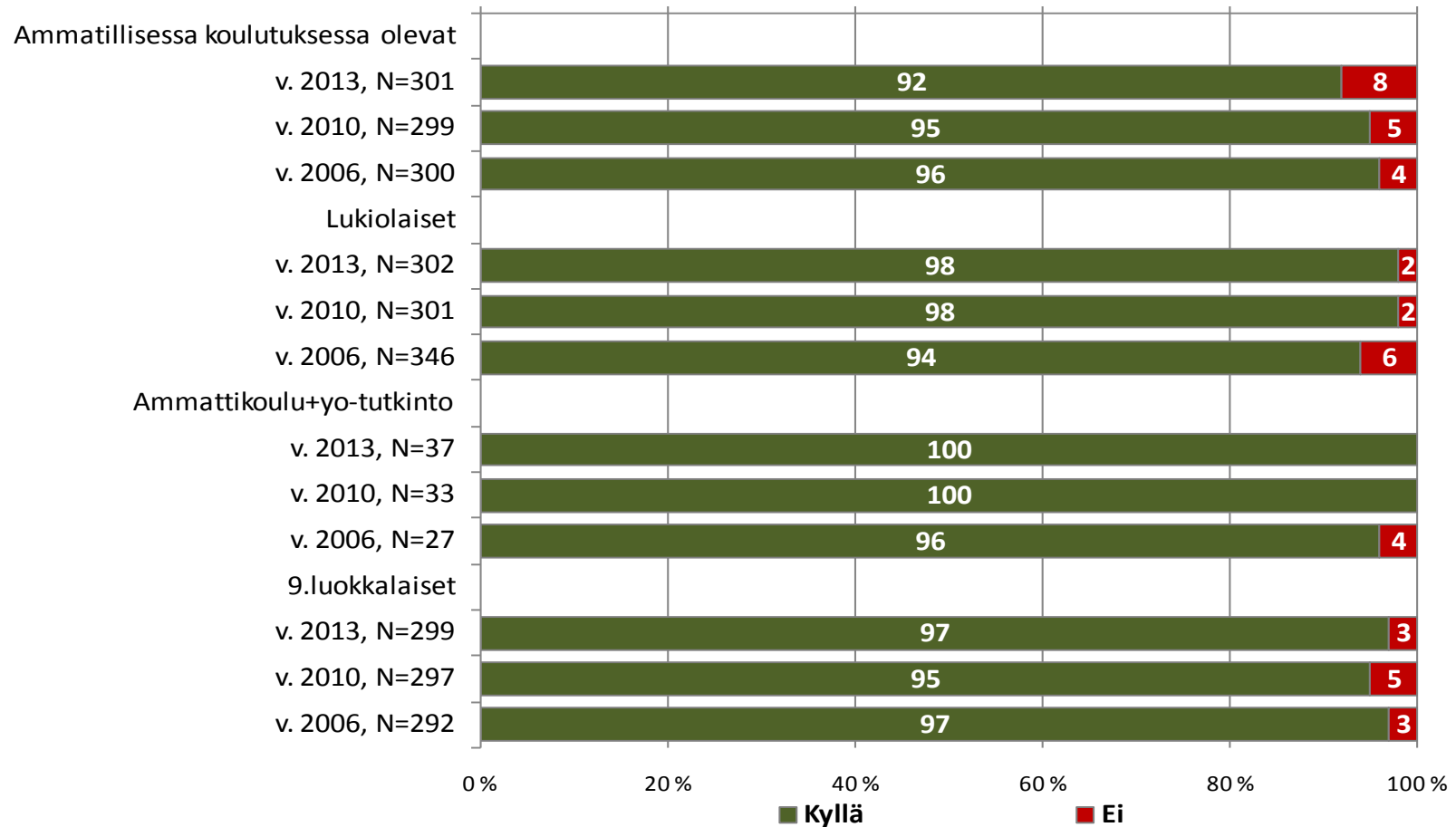
Mitä kehitettävää/parannettavaa ammatillisessa koulutuksessa on?
(AMMATILLISEN OPPILAITOKSEN OPISKELIJAT)

- Ei mitään kehitettävää
- Opettajien aktiivisuus/ammattitaito
- Enemmän käytäntöä ja vähemmän teoriaa
- Työvälineet/-tilat, oppimateriaali
- Pienempi luokkakoko
- Lyhyempi/tiiviimpi opiskeluaika

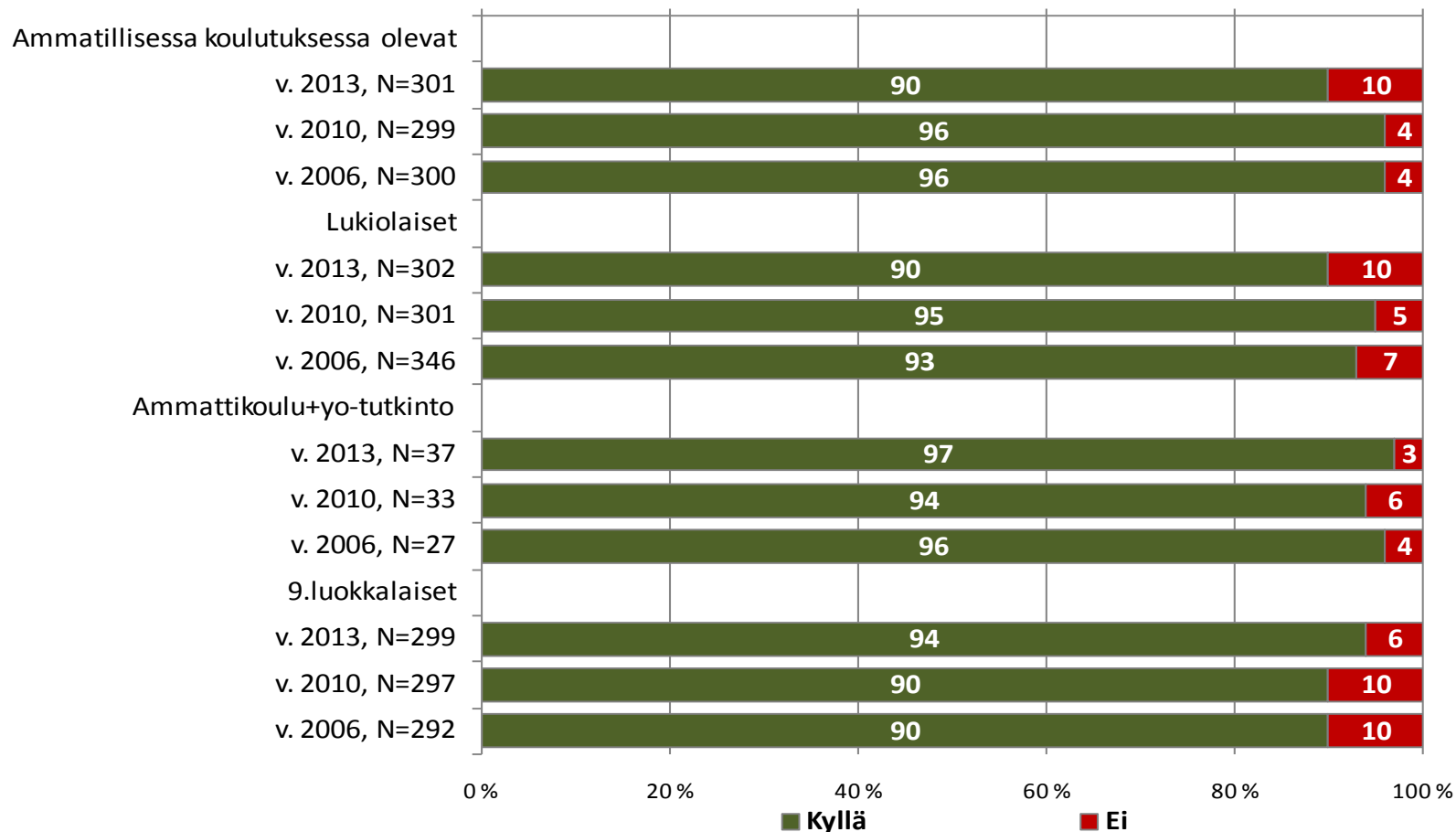
Miten ammatillisesta koulutuksesta saisi nykyistä kiinnostavamman vaihtoehdon? (AMMATILLISEN OPPILAITOKSEN OPISKELIJAT)

- Enemmän käytännön opintoja ja työssäoppimista
- Lisää mainostamista
- Lisää vapaavalintaisia aineita
- 9-luokkalaisille enemmän tiedottamista sekä tutustumiskäyntejä

Tietääkö, että nykyään on mahdollista suorittaa ammatillinen koulutus ja ylioppilastutkinto samaan aikaan ts. kaksi tutkintoa

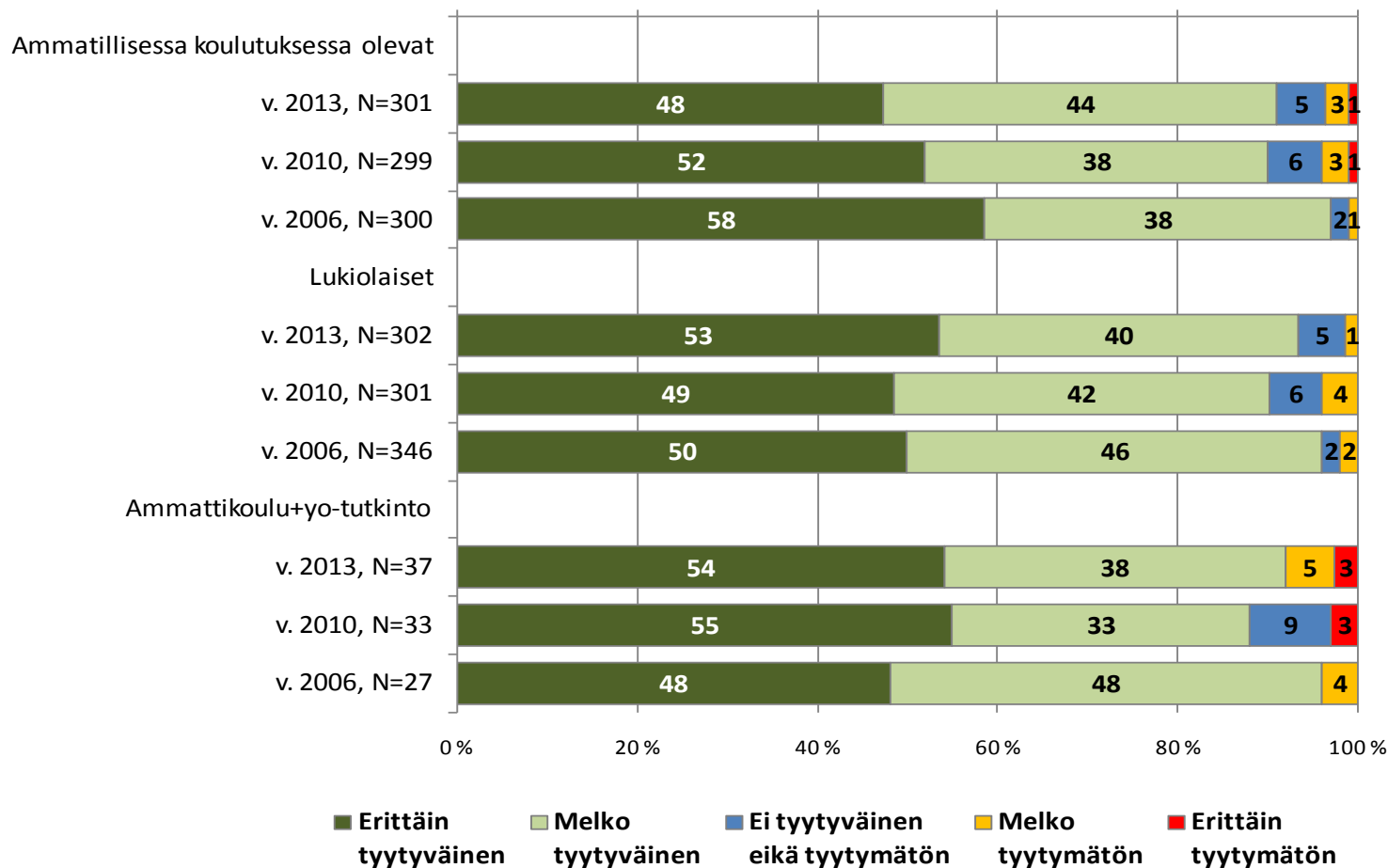

Tietääkö, että myös ammatillinen koulutus antaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden aina korkeakouluihin ja yliopistoihin asti

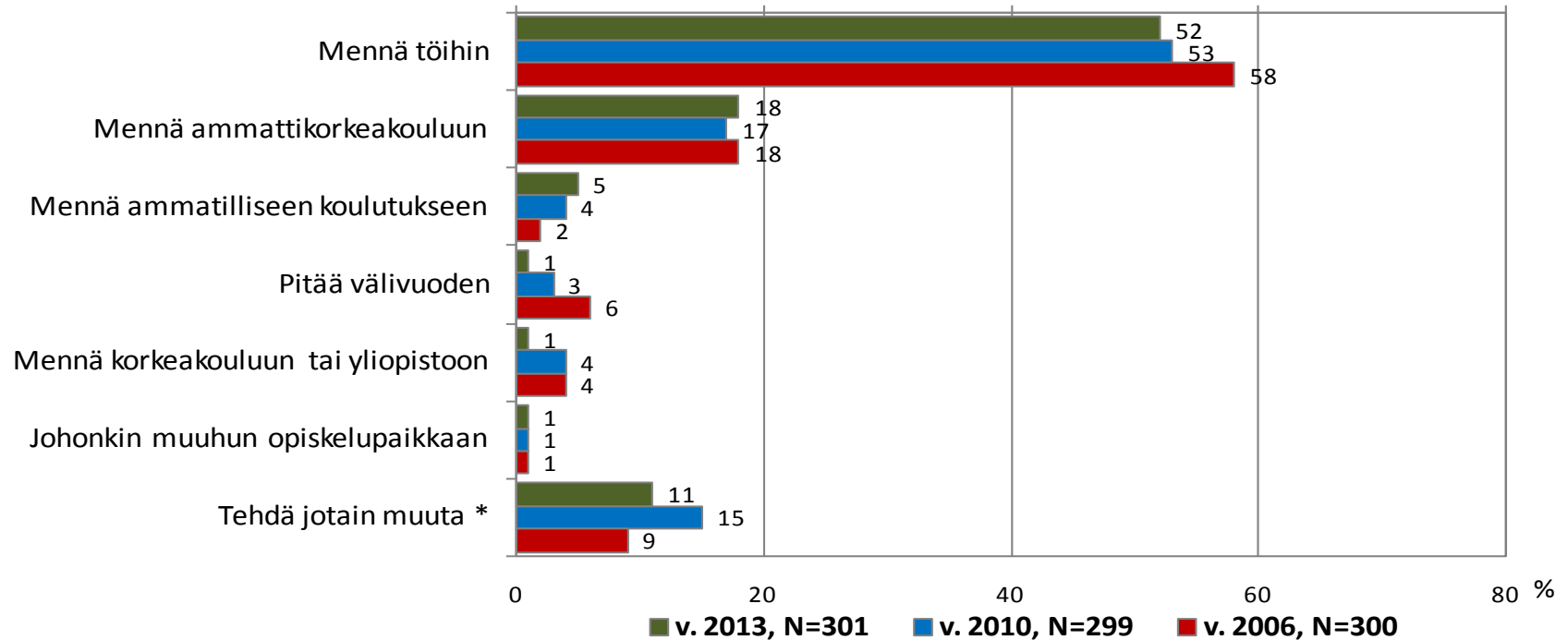

Kuinka tyytyväinen on opiskelupaikkaansa tällä hetkellä

Mitä aikoo tehdä nykyisten opintojen jälkeen

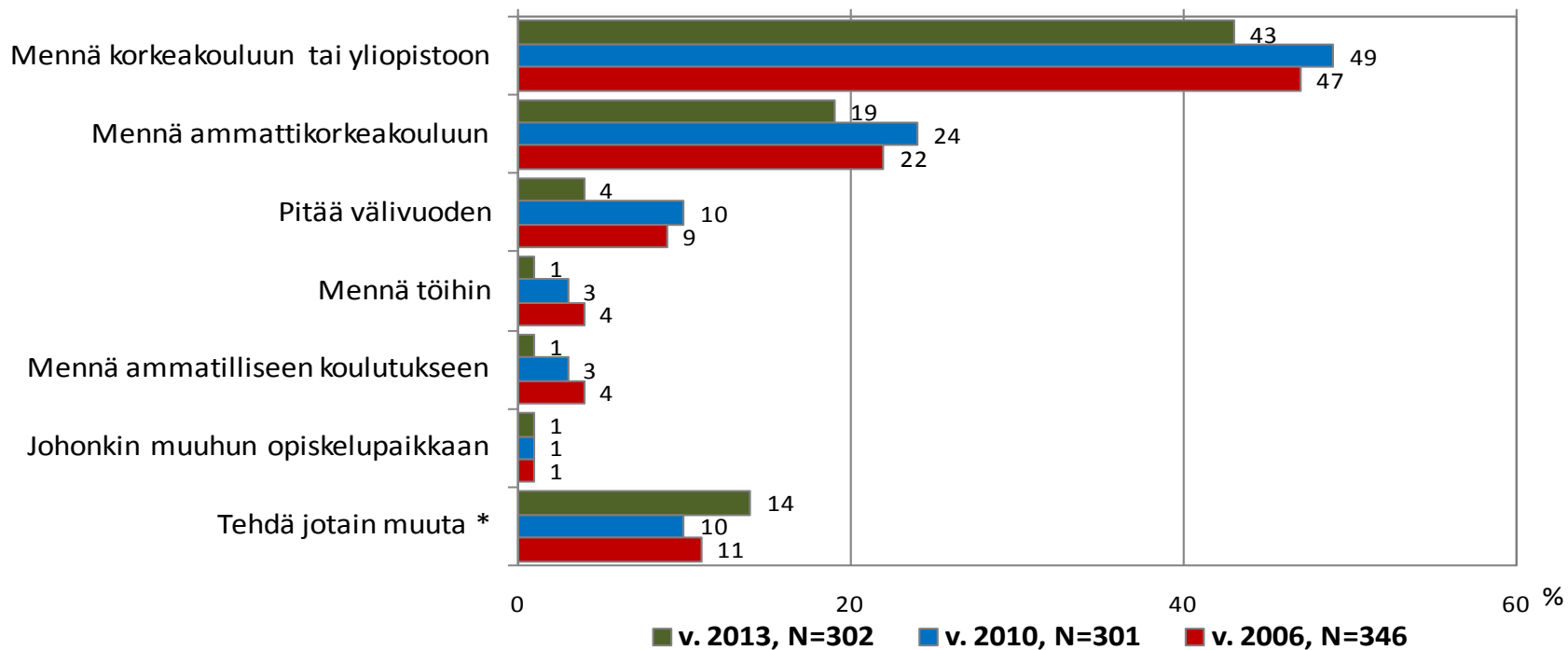
Ammatillisessa koulutuksessa olevat

* Jotain muuta: suurin osa aikoo mennä armeijaan

Mitä aikoo tehdä nykyisten opintojen jälkeen

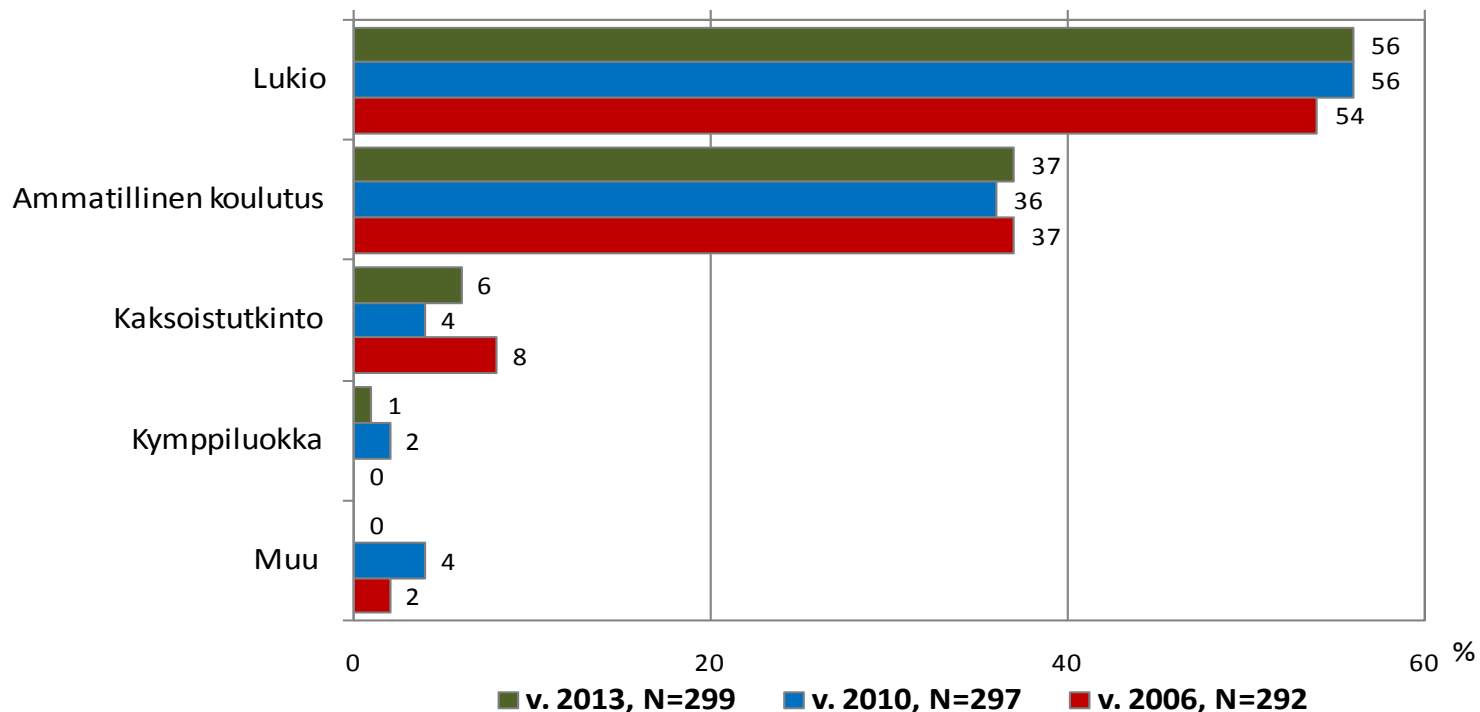
Lukiolaiset

* Jotain muuta: suurin osa aikoo mennä armeijaan

Mihin koulutusvaihtoehtoon aikoo mennä/hakea peruskoulun jälkeen

9. luokalla/aikoo jatkaa opiskelua

Yleisimmät kommentit avoimissa vastauksissa

Perustelut mieluisimmalle koulutusvaihtoehdolle

(9. LUOKALLA / AIKOO JATKAA OPISKELUA)

Ammatillinen koulutus

- Käytännöllistä opiskelua
- Pääsee nopeammin töihin
- Vähemmän lukemista
- Tietää jo oman alan
- Ei halua/pääse lukioon

Kaksi tutkintoa yhtä aikaa

- Saa sekä ammatin että ylioppilastutkinnon
- Paremmat mahdollisuudet jatko-opintoihin

Lukio

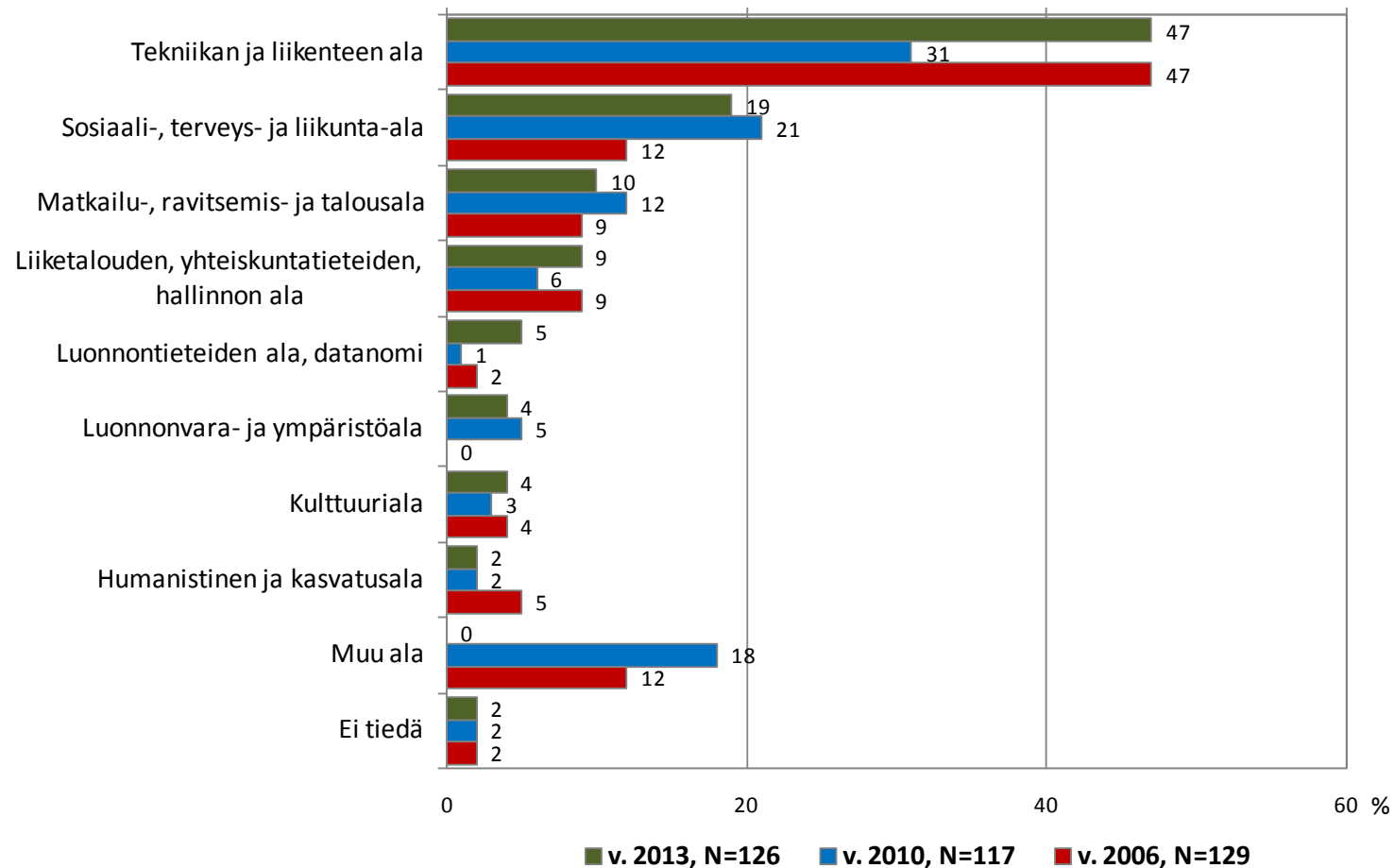
- Ei tiedä vielä omaa alaa
- Lisää miettimisaikaa
- Tähtää yliopistoon/korkeakouluun
- Pitää lukemisesta/opiskelusta
- Enemmän yleissivistystä

Kymppiluokka

- Haluaa nostaa numeroita

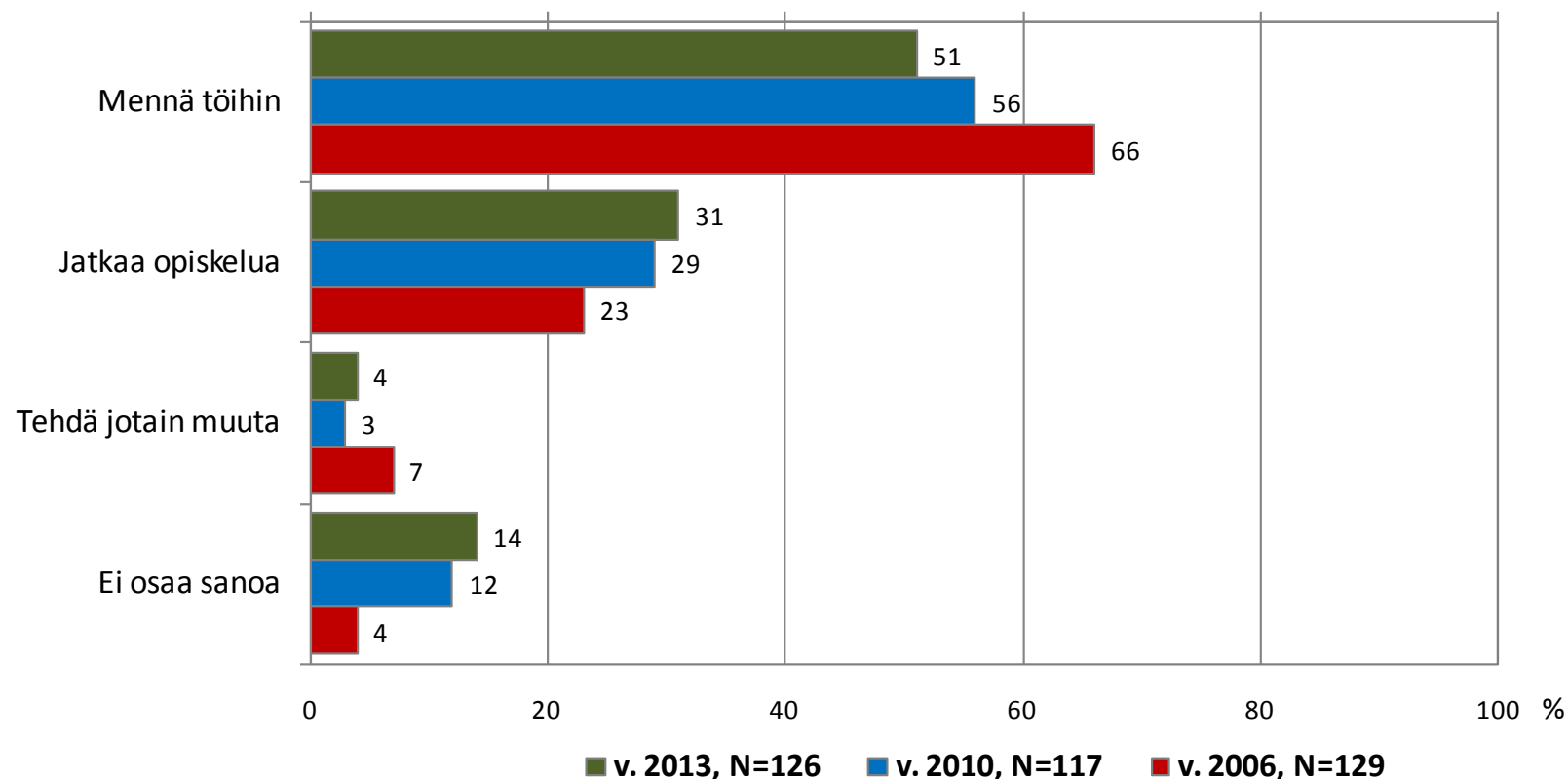
Mille koulutusosalalle aikoo mennä/hakea peruskoulun jälkeen

9. luokalla/koulutusvaihtoehtona ammatillinen tai kaksi tutkintoa

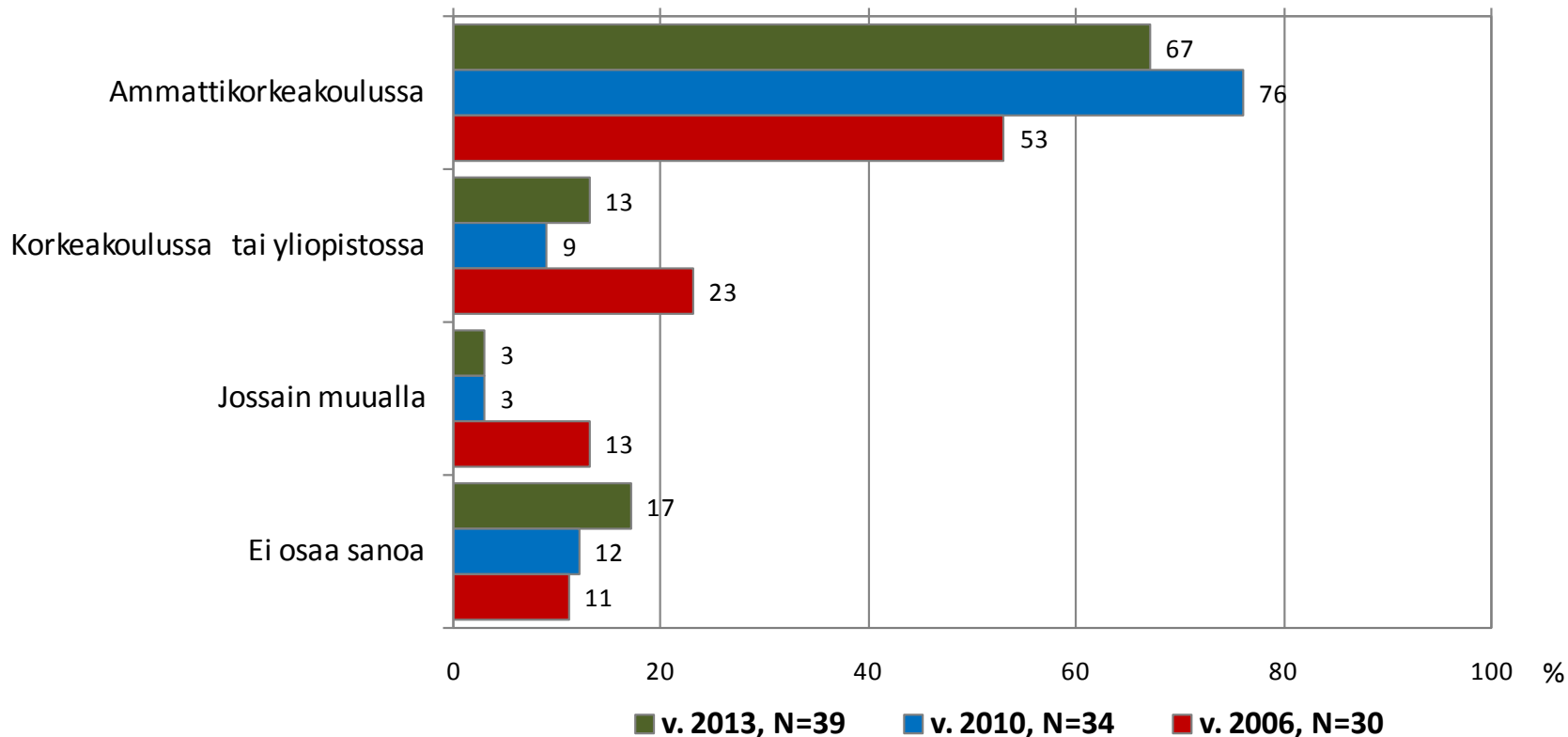
Mitä aikoo tehdä ammatillisen koulutuksen jälkeen

9. luokalla/koulutusvaihtoehtona ammatillinen tai kaksi tutkintoa

Missä aikoo jatkaa opiskelua

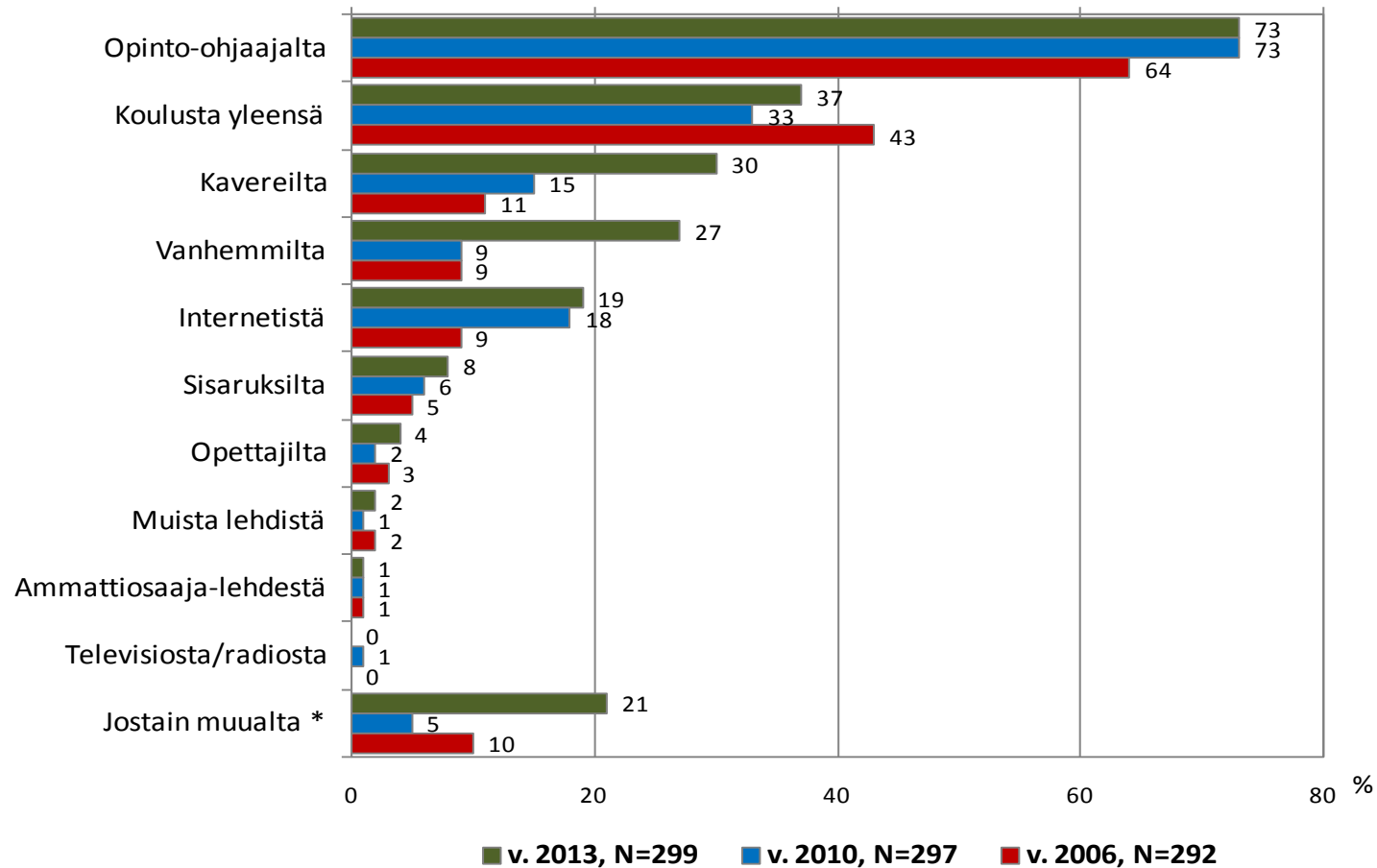
9. luokalla / aikoo jatkaa opiskelua ammatillisen koulutuksen/kahden tutkinnon jälkeen

Mistä on saanut tietoa ammatillisesta koulutuksesta

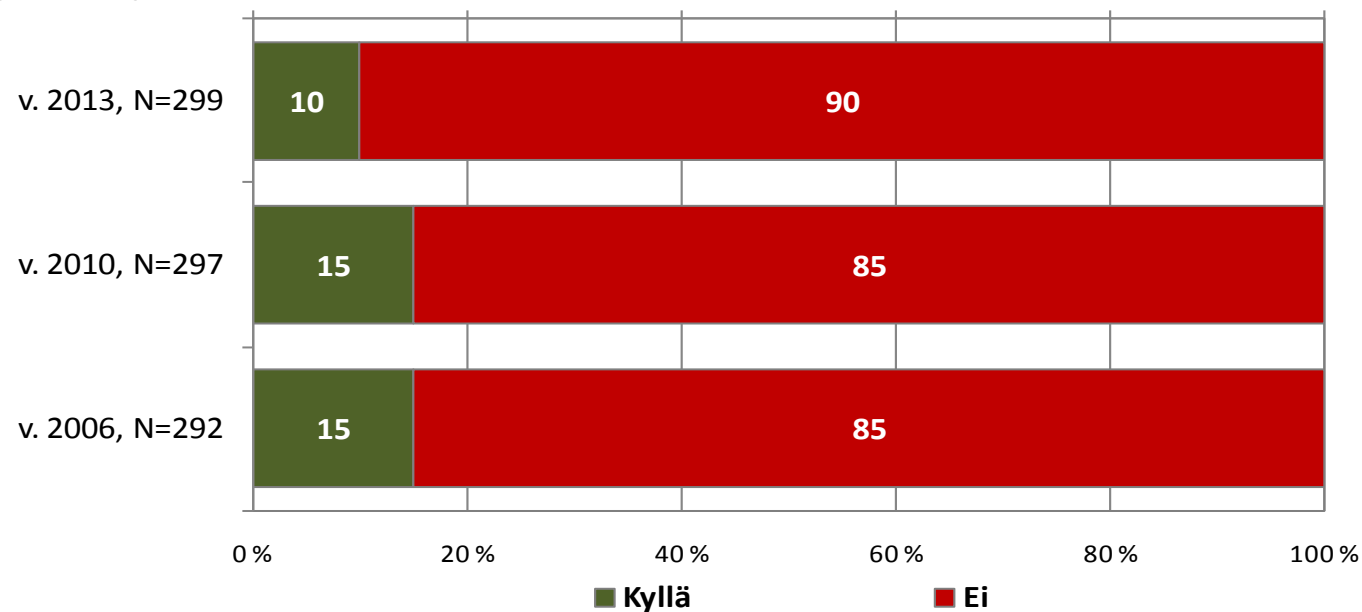
9. luokalla/aikoo jatkaa opiskelua

* Jostain muualta: suurin osa tutustumiskäynnit/vierailut

Onko kaivannut ammatillisesta koulutuksesta lisää tietoa

9. luokalla/aikoo jatkaa opiskelua

Yleisimmät kommentit avoimissa vastauksissa

Millaista tietoa on kaivannut ammatillisesta koulutuksesta?

(9. LUOKALLA / AIKOO JATKAA OPISKELUA)

- Mitä siellä tehdään
- Millaista siellä on
- Mitä koulutus/tutkinto sisältää

Yleisimmät kommentit avoimissa vastauksissa

Millainen käsitys tai mielikuva on ammatillisesta koulutuksesta? (9. LUOKALLA / AIKOO JATKAA OPISKELUA)

- Hyvä / ihan hyvä
- Siellä tehdään/opiskellaan asioita käytännössä
- Opiskellaan tiettyä alaa / suoraan tiettyyn ammattiin
- Rentoa ja mukavaa
- Vähemmän lukemista

Kenelle ammatillinen koulutus sopii? (9. LUOKALLA / AIKOO JATKAA OPISKELUA)

- Niille, jotka tietävät jo, mitä alaa haluavat opiskella
- Niille, jotka haluavat nopeasti töihin
- Niille, joita eivät pidä lukemisesta
- Niille, jotka haluavat oppia asioita käytännössä

Yleisimmät kommentit avoimissa vastauksissa

Mitä kehitettävää/parannettavaa ammatillisessa koulutuksessa on? (9. LUOKALLA / AIKOO JATKAA OPISKELUA)

- Ei mitään kehitettävää
- Enemmän aloituspaikkoja
- Enemmän opiskelualoja
- Enemmän teoriaa / lukuaineita

Miten ammatillisesta koulutuksesta saisi nykyistä kiinnostavamman vaihtoehdon? (9. LUOKALLA / AIKOO JATKAA OPISKELUA)

- Enemmän työssäoppimista
- Lisää aloja / oppiaineita omalla paikkakunnalla
- Mainostamalla

Kvalitatiivinen tutkimus ammattillisen koulutuksen mielikuvista

Tavoite

- Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää suhtautumista ja asenteita liittyen toisen asteen ammatilliseen koulutukseen eri kohderyhmissä sekä sitä, miten ammatillisen koulutuksen kiinnostavuutta voitaisiin lisätä

Toteuttaminen

- Tutkimuksen kvalitatiivinen osa toteutettiin henkilökohtaisten syvähaastattelujen ja parihaastattelujen avulla pääkaupunkiseudulla, Etelä-Karjalassa (Lappeenranta ja Imatra) sekä Kokkolassa.
- Parihaastatteluihin kutsuttiin 9. luokalla opiskelevia tyttöjä ja poikia, joille ammatillinen koulutus on ainakin periaatteessa relevantti vaihtoehto peruskoulun jälkeen sekä ammatillisissa oppilaitoksissa toista vuotta opiskelevia nuoria. Henkilökohtaisesti haastateltiin yläasteiden opintojenohjaajia ja henkilöstöstä vastaavia työnantajia/yrityspäittäjiä sekä 10-49 työntekijän että yli 50-250 työntekijän yrityksistä.
- Haastattelut tehtiin aikavälillä 23.4.-10.5.2013.

Haastatellut henkilöt

Tutkimukseen osallistui yhteensä 52 henkilöä, seuraavasti jakautuen:

9-luokkalaiset

- 12 tyttöä: 6 parihaastattelua (2 pk-seutu, 2 Etelä-Karjala, 2 Kokkola)
- 12 poikaa: 6 parihaastattelua (2 pk-seutu, 2 Etelä-Karjala, 2 Kokkola)

Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat

- 8 tyttöä: 4 parihaastattelua (2 pk-seutu, 1 Etelä-Karjala, 1 Kokkola)
- 8 poikaa: 4 parihaastattelua (2 pk-seutu, 1 Etelä-Karjala, 1 Kokkola)

Yläasteen opot

- 6 henkilökohtaista syvähaastattelua (2 pk-seutu, 2 Etelä-Karjala, 2 Kokkola)

Työnantajat/yrityspäätäjät

- 6 henkilökohtaista syvähaastattelua (2 pk-seutu, 2 Etelä-Karjala, 2 Kokkola)

Yleisiä havaintoja ammatillisen koulutuksen kehityksestä

- Mielikuva ammatillisesta koulutuksesta jatkaa myönteistä kehittymistä
  - päämäärätietoisten vaihtoehto; valinta kypsyy jo varhain
  - potentiaalinen vaihtoehto myös ”hyville oppilaille”
  - tietoisuus jatko-opintomahdollisuuksista entistä parempi
  - alasta riippuen hyvät työllistymismahdollisuudet valmistumisen jälkeen
  - ammatillista koulutusta arvostetaan edelleen kasvavassa määrin

- Positiivista kehitystä edesauttaa
  - ammatillisen koulutuksen viestintä suhteellisen onnistunutta
  - tutustumiskäynnit 9-luokkalaisille ammattitaitoisesti suunniteltuja ja toteutettuja
  - koulutuksen yleinen arvostus → suosion kasvu → nousseet keskiarvorajat
  - yleinen ilmapiirimuutos, uutisointi; kädentaitojen arvostus, *Suomi tarvitsee tekijöitä*

- Haasteena
  - vanhakantaisten ennakkoasenteiden murtaminen edelleen , erityisesti vanhemmissa ikäpolvissa
  - huonosti motivoituneet ja käyttäytyvät oppilaat, kurin- ja järjestyksenpito
  - työelämäyhteistyö (työnjako, resurssit, opettajien ajan tasalla pysyminen käytännöstä)
  - nuorten työelämävalmiudet ja suhtautuminen työntekoon
  - ammatillisen koulutuksen vaatimustason lasku vs. työelämän vaatimustason kasvu
  - vanhempien/huoltajien suhtautuminen koulutuksen valintatilanteeseen
  - ammatillisten koulujen opettajien tietojen ja taitojen päivittäminen alasta riippuen
- Imagomuutos hyvässä vauhdissa, mutta vaatii panostuksia
  - vahvuuksien/vetovoimatekijöiden korostaminen viestinnässä
  - tiiviimpi paikallinen yhteistyö yritysten, oppilaitosten ja yläkoulujen välillä
  - jalkautuminen täsmätyönä kouluihin ja imagotasolla julkisuuteen: myytin murtamista tulee jatkaa
  - keskeisenä kohderyhmänä jatkossa yläkouluikäisten vanhemmat/huoltajat

Mielikuvat jatkovaihtoehtoista 9. luokan jälkeen

Ammatillinen koulutus

- koulutus sisältää jo työkokemusta
- aina mahdollisuudet jatko-opiskeluun
- työssäoppimisjaksot orientoivat jo työelämään ja avaavat portteja työmarkkinoille
- parempi opiskelumotivaatio oman alansa löytäneillä nuorilla
- parempi ja hyödyllisempi reitti oman alan jatko-opintoihin, esim. lähihoitaja → sairaanhoitaja
- imago ja arvostus kasvanut nuorten keskuudessa: ”alansa ammattilainen” -status houkuttaa
- pääsee helpommalla kuin lukiossa; pääseekö liian helpolla suhteessa työelämän vaatimukseen?
- osalla aloista hakijamäärät kasvaneet huomattavasti, ja koulutukseen pääseminen on vaikeutunut (osalla aloista keskiarvoraja jo selvästi korkeampi kuin lukiossa)
- korkea-asteen jatko-opintojen kannalta teoreettinen pohja on liian kapea
- edelleen imago-ongelmia, vanhat stereotyyppit elävät yhä

Koulutuspaikan valintaperusteet

Koulutuksen keskeiset kriteerit

- Työn sisältö ja mielekkyys tärkein kriteeri
  - itsensä toteuttaminen, oma harrastuneisuus ja kiinnostus
  - oma soveltuminen alalle
  - tekee työtä, jonka itse kokee tärkeäksi
  - TV luo vahvasti mielikuvaa trendiammattiteista
- Työllistyminen
  - hyvin alakohtaista, hoito- ja teknisillä aloilla työllistyminen on vahva valintaperuste, osa hakijoista ei vielä lainkaan mieti työllistymistä
  - työssäoppimisjaksot näyttöpaikkoja, jossa luodaan tärkeitä kontakteja työmarkkinoille
  - nuorilla vahva usko, että pääsevät töihin koulutuksen jälkeen
  - mielikuvat pitkälti median ja kavereiden tai vanhempien luomia
- Palkkaus
  - palkalla entistä vähemmän merkitystä: *sydämen ääni tärkeämpää valintavaiheessa*
  - lukioon hakeutuvilla ja korkeakouluihin tähtäävillä palkka on yksi valintaperuste muiden joukossa

- Koulun sijainti
  - kulkemisen helppous ja vaivattomuus, hyvät liikenneyhteydet
  - itsenäistyminen kiehtoo, mutta myös pelottaa, haetaan mieluummin kouluun, joka on lähellä kotia
  - erikoisaloille suuntaaville koulun sijainnilla ei ole merkitystä
- Mielikuva oppilaitoksesta
  - tutustumiskäynnit oppilaitoksiin usein ratkaisevassa roolissa lopullisen valinnan kannalta
  - hyvin suunnitellut ja toteutetut tutustumiskäynnit vahvistavat nuoren omaa päätöstä
  - tutustumiskäynneillä oppilastutorit ja heidän kertomukset keskeisessä roolissa; valintaa pohtiva koululainen luottaa enemmän alan opiskelijaan kuin opettajaan tai rehtoriin
  - kaverien kokemukset ja kertomukset vaikuttavat vahvasti mielikuvaan
  - opiskelijoiden ja opettajien vierailut yläkoulussa ovat tärkeitä tiedonjakamisen kannalta, mutta mielikuvan rakentamisessa tutustumiskäynnillä on suurempi rooli
- Alan/koulutuksen/oppilaitoksen arvostus
  - vanhempien esimerkki ja kertomukset
  - kaveripiirin asenteet, osalla vaikuttaa vahvasti, osalla ei lankaan
  - median luomat mielikuvat
- Keskustelut opinto-ohjaajan kanssa
  - nuoren omien vahvuuksien ja kiinnostuksen kohteiden löytäminen ja tunnistaminen
  - nuoren ja hänen vanhempansa/huoltajansa erilaisten näkemysten sovittelu

Tulevaisuuden työelämän hahmottaminen

- Ammatteja arvioidaan ensisijaisesti omien mieltymysten ja harrastusten kautta
- Osalla nuorista vahva tietämys siitä, mitä halutaan ja mitä tavoitellaan, osalla tulevaisuudensuunnitelmat vielä hahmottumatta
  - **2006:** *Mihin ammattiin minä sopisin?*
  - **2010:** *Mitä minä haluaisin tehdä?*
  - **2013:** ***Millainen on tulevaisuuteni?***
- Toisaalta halutaan olla itsenäisempiä kuin todellisuudessa ollaan → vanhempien roolimalli/suosituksset ja kaveripiirin valinnat vahvoja taustavaikuttajia
- Opinto-ohjaajilla erittäin keskeinen rooli nuoren valinnoissa
  - Aktiivinen, helposti lähestyttävä ja omaa ammattitaitoaan jatkuvasti päivittävä OPO on vanhempien ohella tärkein tuki (valmentaja)
  - OPO valitsee, mihin kouluihin tutustutaan ja ketä kutsutaan kouluihin vierailulle
  - OPO:n rooli korostuu sitä enemmän mitä vähemmän vanhemmat ovat nuoren tukena koulutusvalinnassa
  - Kokemukset OPOjen toiminnasta vaihtelevia ääripäästä toiseen

Ammatillisen koulutuksen vetovoima- ja torjuntatekijät

Vahvuuksia/mahdollisuuksia

- mielikuva palkkauksesta noussut, mutta se on vahvasti alariippuvaista
  - etenkin erikoisosaajilla mahdollisuudet korkeisiin ansioihin, esim. sähkö-, putki- ja IT -asentajat
  - osa aloista koetaan edelleen matalapalkkaiseksi, mutta hakijoilla valintaperusteena korostuu palkan sijasta työn sisältö ja tärkeys sekä työllistyminen
- työllistymisnäkymät lukiosta valmistuneita paremmat
- suurempi, helpompi ja nopeampi tie ammattiin
- työnantajien arvostus kasvanut
- mediautisointi osaaajapulasta ja akateemisesta työttömyydestä
- opetuksen käytännönläheisyys
- opintojen yksilöllinen suunnittelu/räätälöitävyys
- opettajien jalkautuminen työpaikoille (tässä edelleen parannettavaa)
- yritysyhteistyön kehittäminen
- pitkälle koulutettujen lisäksi tarvitaan myös käytännön tekijöitä
- työmarkkinat avautuvat työssäoppimisjaksojen kautta

Heikkouksia/uhkia

- työelämän vaatimusten ja kysynnän vaihtelevuus → koulutuksen vastaaminen työelämän tarpeita
- valmistuvien kielitaidon ja sosiaalisten valmiuksien puute
- valinnan tekeminen aikaisessa vaiheessa → keskeyttämisiä ja alan vaihtamisia
- valmistuvien sitoutuminen työelämän sääntöihin
- epävarmuus omasta alasta
- oppilasaineiden epätasaisuus, liian matala läpäisykyky
- osalla nuorista epärealistinen palkkakäsitys, osa kokee työpaikan vain välineenä rahoittaa vapaa-ajan harrastuksia

Ammatillisen koulutuksen tulevaisuus

- Imago on viime vuosina parantunut selvästi ja hakijamäärät ammatilliseen koulutukseen kasvaneet, aktiivisella työllä kehitys jatkuu edelleen.
  - Yhteishenkeä ja yhdessä tekemistä esille entistä enemmän
  - Kohderyhmänä jatkossa erityisesti yläkoululaisten vanhemmat/hooltajat
- Lukiot ovat nyt ”heränneet” ammatillisen koulutuksen vetovoiman kasvuun, kilpailu saattaa kiristyä tulevaisuudessa.
  - Kaksi tutkintoa yhtä aikaa lisäämään koulujen välistä yhteistyötä
- Panostus yläkoululaisten opinto-ohjaukseen auttaisi yhä useampia nuoria löytämään vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa ennen peruskoulun päättymistä.
- Valinnaisten aineiden (mm. yleissivistävät aineet) lisääminen monipuolistaisi opetuksen sisältöä ja parantaisi ammatillisista oppilaitoksista valmistuvien todellista jatko-opintokelpoisuutta.
- Joillakin aloilla sisäänpääsy ammatilliseen koulutukseen edellyttää jo nyt huomattavan hyvää koulutodistusta, mikä saattaa vähentää parhaiten soveltuvien opiskelijoiden hakeutumista näille aloille.

- Ammatillisten oppilaitosten opettajien osaamisen päivitys, miten kohdata tämän päivän nuoret ja työelämän vaatimukset
- Erityistukea tarvitseville nuorille muita koulutusmalleja, eikä vain vedetä väkisin ja rimaa hipoen läpi ammatillisen koulutuksen: suuri pettymys ja syrjäytymisuhka, kun eivät työllisty avoimille työmarkkinoille eivätkä vastaa työnantajien odotuksia
  - Ongelmat kotona ja oman elämän hallinnassa, puutteet peruskäyttäytymissääntöjen ja pelisääntöjen osaamisessa, asenne työtekoa kohtaan, ”hällä väliä”-meininki
  - Erityistukea tarvitsevien nuorten määrä kasvussa?
- Ammatillisen koulutuksen vaatimustason alentuminen ja työelämän vaatimustason kasvu saattaa aiheuttaa jatkossa yhä enemmän ongelmia työelämään siirtymisessä.

Kvantitatiivinen tutkimus: Työnantajat / yrityspäätäjät

- Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää suomalaisten yritysten henkilöstöasioista päättävien henkilöiden mielipiteitä ammatillisesta koulutuksesta Suomessa.
- Tutkimusmenetelmänä oli ns. puhelininformoitu web-kysely, jossa yritysten henkilöstöasioista päättävälle tai päätöksentekoon osallistuvulle ensin soitettiin puhelimitse ja pyydettiin lupaa lähettää heille sähköpostilla linkki web-lomakkeelle.
- Poiminta tutkimukseen hankittiin valtakunnallisesta yritysrekisteristä ja otos kiintiöitiin yritysten kokoluokan mukaan. Kiintiöintikriteerinä käytettiin sitä, mikä on eri kokoluokan yritysten suhteellinen osuus työllistämisestä valtakunnallisesti.
- Puhelininformoinnit suoritettiin 2. - 5.5.2013 ja web-tiedonkeruu 3. - 15.5.2013. Puhelinrekrytointeja tehtiin ja web-kyselyyn kutsuja lähetettiin yhteensä 200, joista lopulta kyselyyn vastasi 111 vastaajaa.

Aineiston rakenne

	kpl	%
Kaikki	111	100
Osallistuminen päätöksentekoon		
Lopullinen päättäjä	84	76
Osallistuu	27	24
Henkilökunnan määrä		
5-49 hlöä	37	33
50-499 hlöä	29	26
500 hlöä tai yli	45	41
Toimiala		
Teollisuus	38	34
Kauppa	28	25
Palvelu	45	41
Sijainti		
Etelä-Suomi	49	44
Muu Suomi	62	56
Henkilökunnasta ammatillinen koulutus		
Yli 80%	25	24
50-80%	37	35
alle 50%	43	41

	kpl	%
Kaikki	111	100
Onko rekrytoinut ammatillisen koulutuksen suorittaneita		
Kyllä	65	59
Ei	46	41
Aikooko rekrytoida ammatillisen koulutuksen suorittaneita		
Kyllä	77	69
Ei	34	31
Oma koulutus		
Amm.koulu / opisto	55	50
AMK / yliopist. / korkeak.	47	42
Perusk. / yo	9	8
Sukupuoli		
Nainen	34	31
Mies	77	69
Ikäryhmä		
Alle 40 v	20	18
40-49 v	42	38
50 v +	49	44

Yleisimmät kommentit avoimissa vastauksissa

Millainen mielikuva tai käsitys sinulla on ammatillisesta koulutuksesta Suomessa?

Myönteistä:

- Ammatillinen koulutus Suomessa koetaan tasoltaan korkealaatuiseksi
- Antaa perusvalmiudet ammattiin
- Pääsääntöisesti positiivinen mielikuva

Kielteistä:

- Ammatillinen koulutus Suomessa liian teoreettista
- Toivotaan koulutuksen tehostamista ja ”täsmäkoulutusta” enemmän
- Opiskelijoiden motivaatio koetaan osin heikoksi ja taso vaihtelee oppilaitoksittain

Yleisimmät kommentit avoimissa vastauksissa

Mitä hyvää ammatillisessa koulutuksessa on?

- Antaa valmiudet ammattiin ja työelämään
- Käytännönläheisyys ja perusasioiden opetus
- Työssäoppimisjaksot

Mitä huonoa ammatillisessa koulutuksessa on?

- Liian teoriapainotteista / pitäisi olla enemmän työssäoppimista
- Huono motivaatio osalla opiskelijoista / taso vaihtelee
- Tehottomuus / resurssit

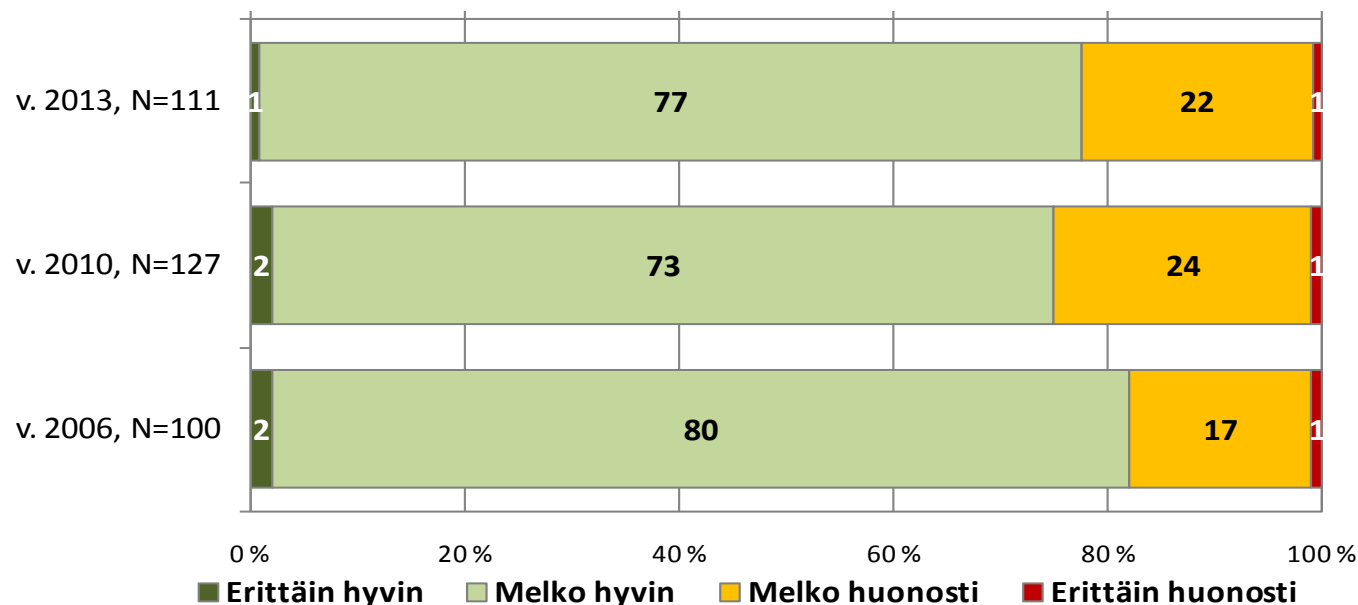
Yleisimmät kommentit avoimissa vastauksissa

Mitkä ovat mielestäsi ammatillisen koulutuksen suurimmat haasteet tulevaisuudessa?

- Koulutuksen kohdistaminen aloille, joille on työelämässä tarvetta
- Koulutuksen uudistaminen ja pitäminen ajan tasalla
- Saada opiskelijat motivoitumaan ja pystyä tarjoamaan koulutusta, joka kiinnostaa oikeasti
- Resurssit / ammattitaitoiset opettajat
- Maahanmuuttajien koulutus, mm. kielitaito

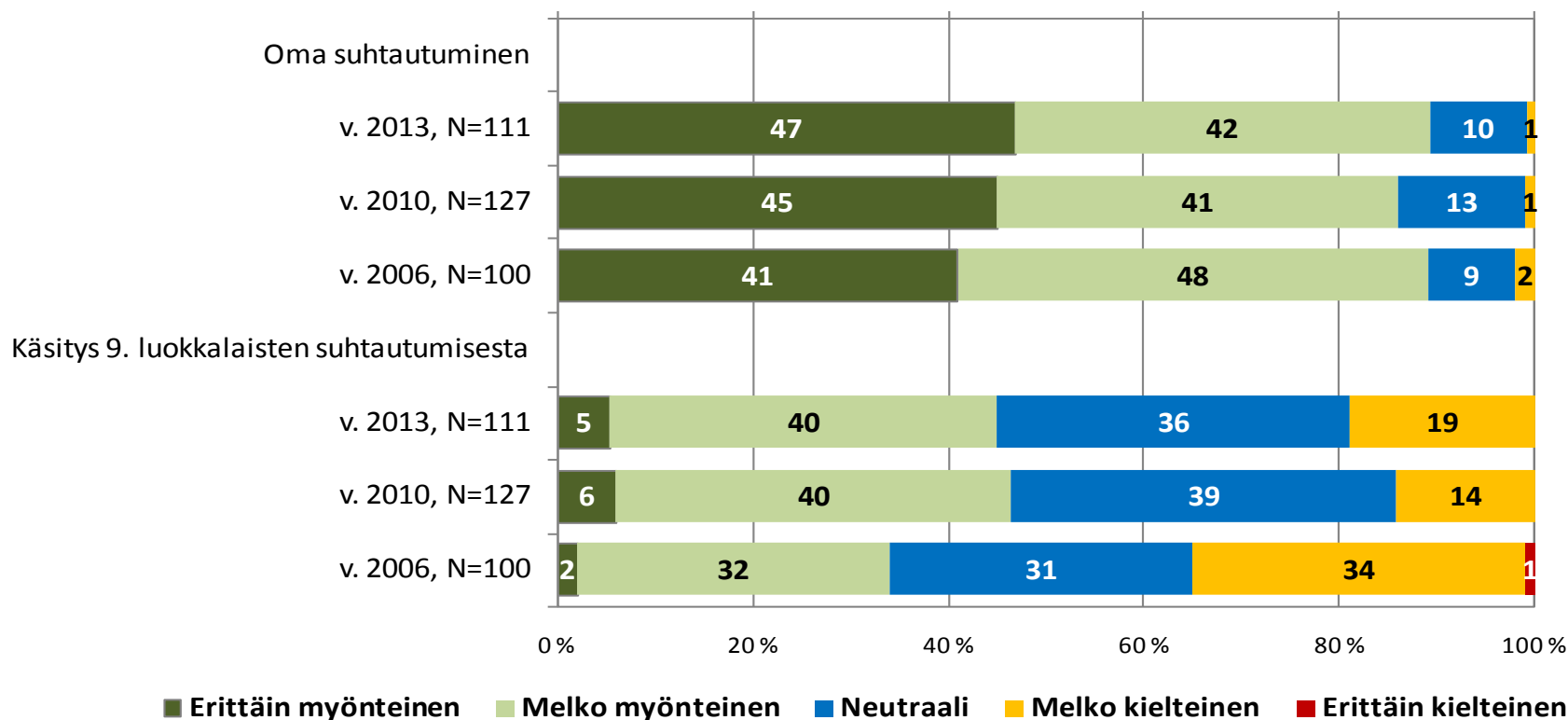
Kuinka hyvin ammatillisen koulutuksen suorittaneiden ihmisten osaaminen ja työelämän vaatimukset mielestäsi kohtaavat?

Kaikki vastaajat

Oma suhtautuminen ammatilliseen koulutukseen ja oma arvio 9. luokkalaisten käsityksestä ammatillisesta koulutuksesta

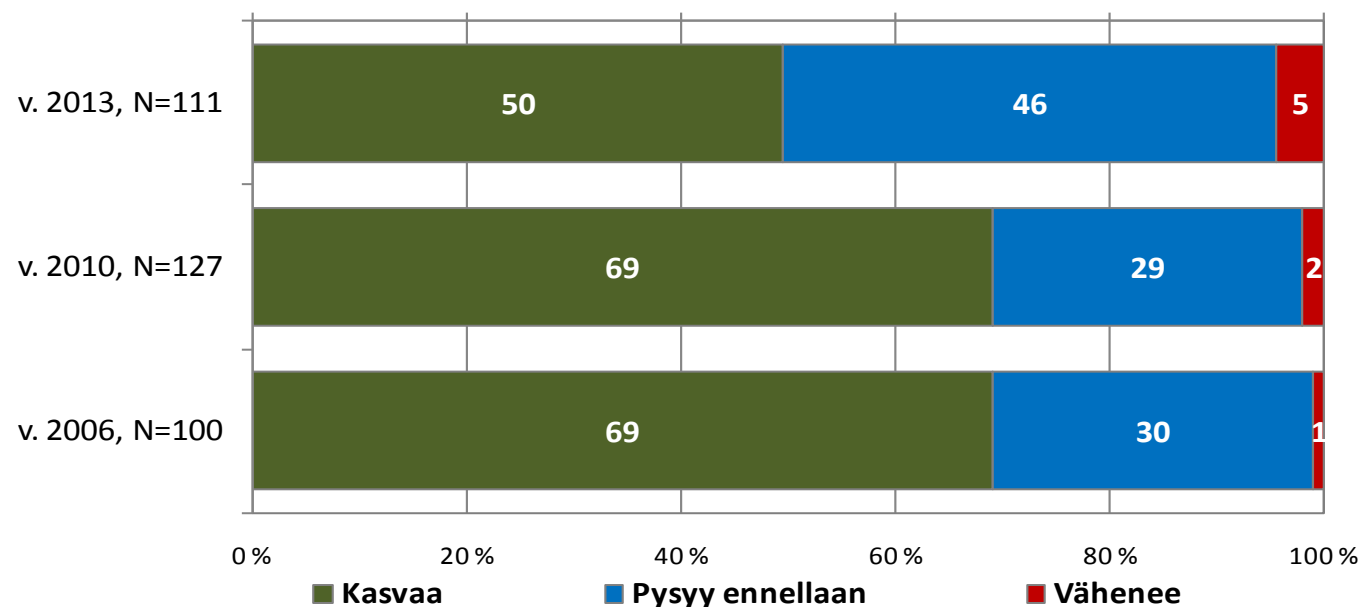
Kaikki vastaajat

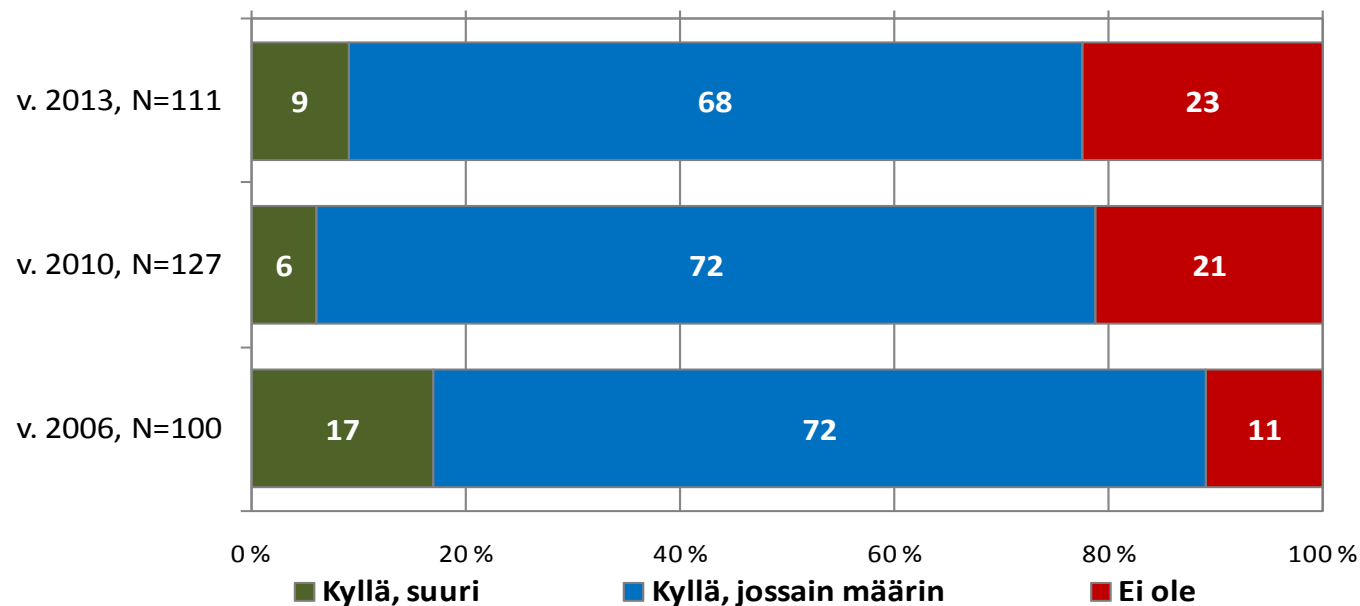
Miten uskot ammatillisen koulutustarpeen kehittyvän Suomessa lähivuosina?

Kaikki vastaajat

Onko ammatillisella koulutuksella Suomessa mielestäsi mielikuva-/imago-ongelma?

Kaikki vastaajat

Yleisimmät kommentit avoimissa vastauksissa

Millainen mielikuvaongelma ammatillisella koulutuksella on?

- Ammatillisen koulutuksen yleinen arvostuksen puute
- Mielikuva opiskelupaikasta, jonne tullaan vain, jos ei pääse lukioon
- Tuotannollisen työn aliarvostus
- Mielikuva, että vain lukion käymällä pääsee hyväpalkkaisiin töihin
- Ei huomioida jatko-opiskelumahdollisuuksia
- Oppilaita pidetään heikompitaisoina kuin lukiossa opiskelevia
- Vanhempien ennakkoasenteet ammatillisesta koulutuksesta

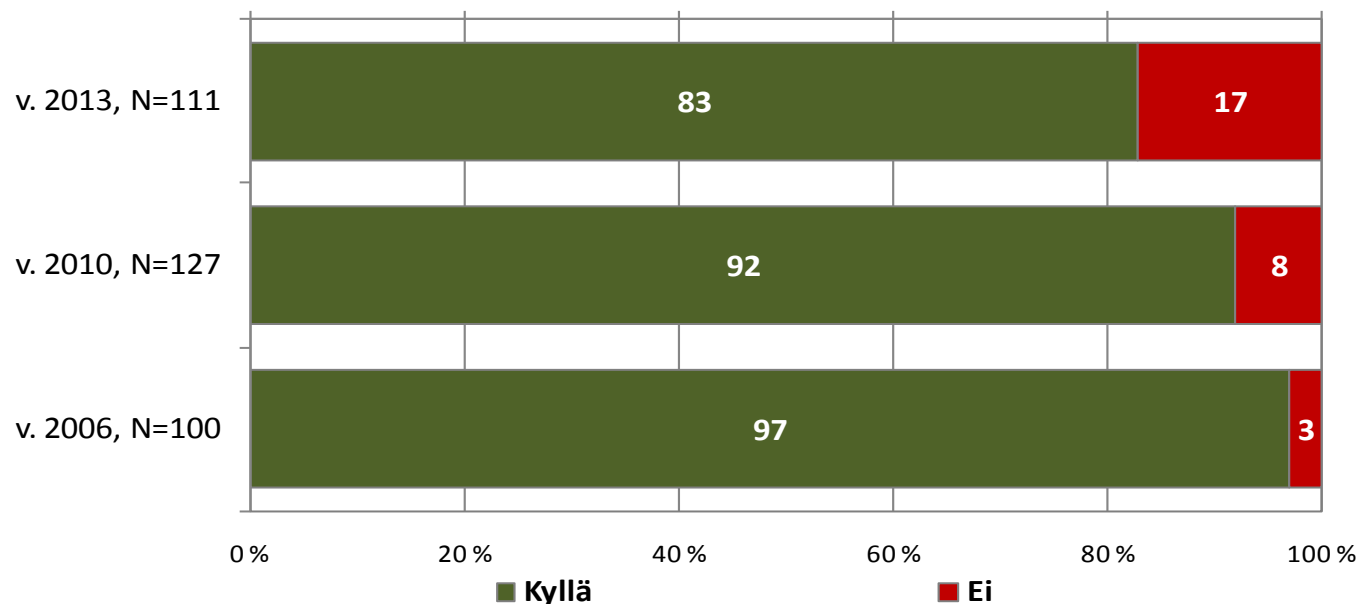
Yleisimmät kommentit avoimissa vastauksissa

Mitä ongelman ratkaisemiseksi pitäisi tehdä?

- Markkinoinnin ja tiedottamisen tehostaminen
- Ammattikoululaisten esitysvierailut peruskouluissa ja peruskoululaisten tutustumiskäynnit ammattikoulussa
- Arvostuksen yleinen kohottaminen
- Asennekasvatus / työn tekemisen arvostaminen
- Pitäisi olla muitakin vaihtoehtoja opiskelupaikaksi kaikkein heikoimmille opiskelijoille / motivoituneet opiskelijat
- Yhteistyö oppilaitosten ja yritysten kesken

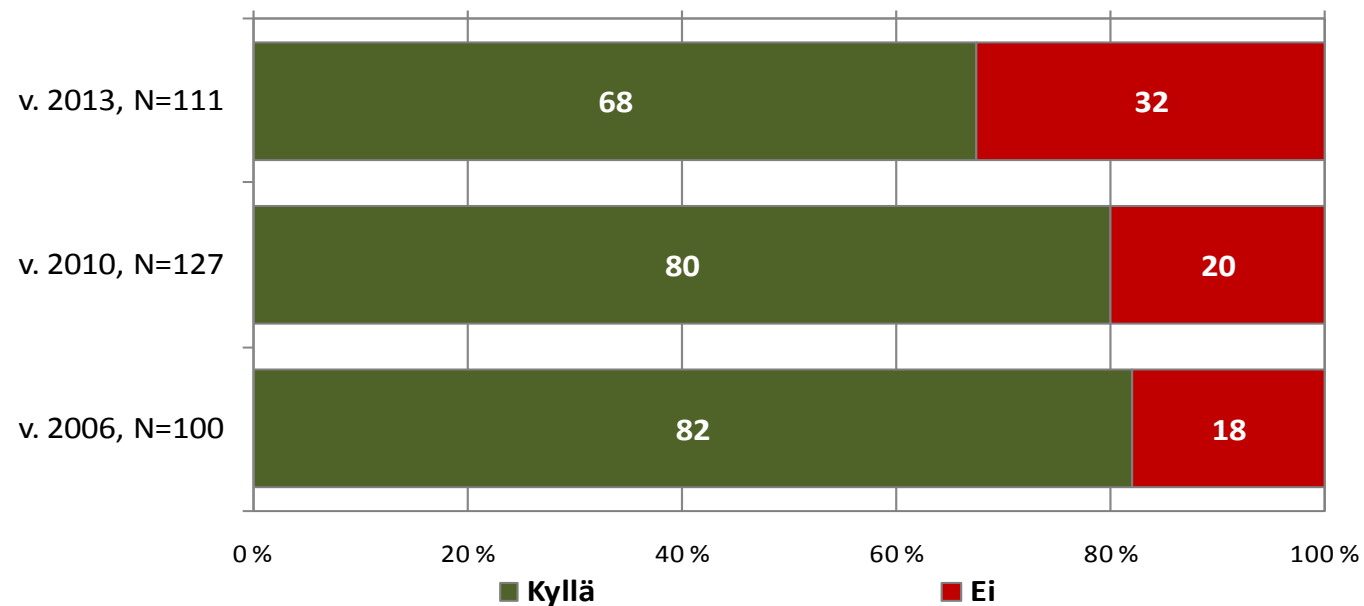
Uskotko, että Suomen työmarkkinoilla tulee olemaan lähivuosina pulaa ns. tekijöistä, esim. käden taitajista?

Kaikki vastaajat

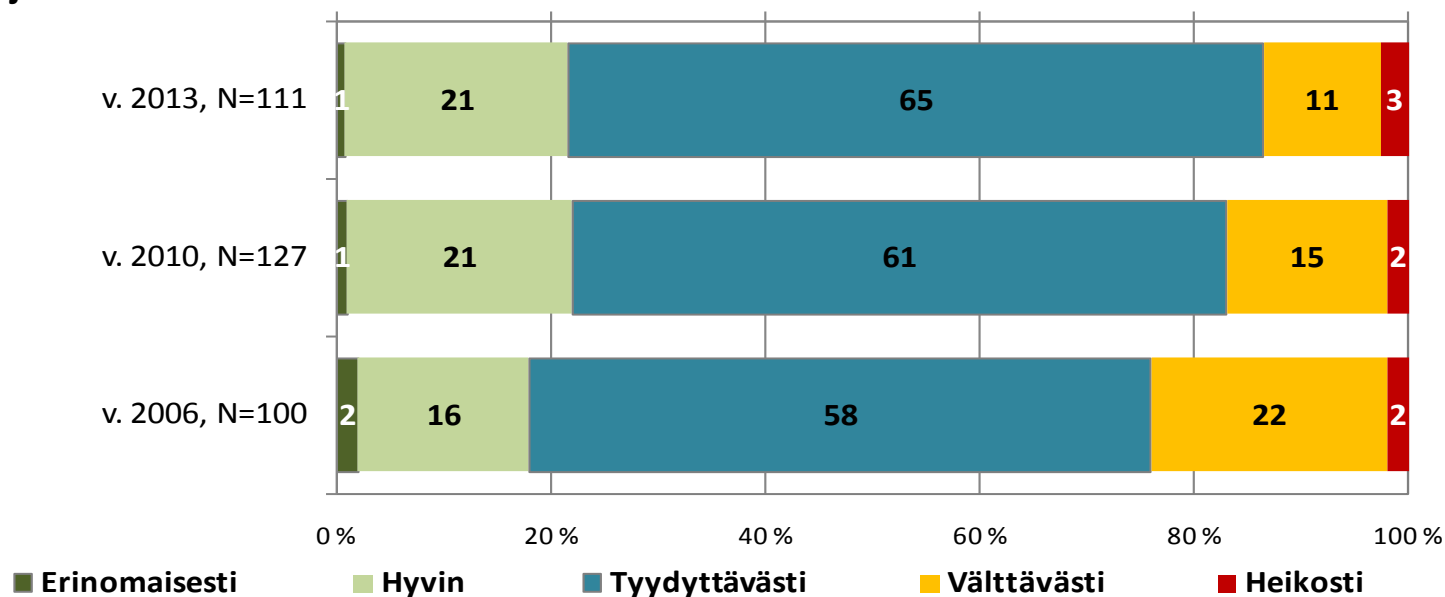
Onko ammatillinen koulutus Suomessa aliarvostettua?

Kaikki vastaajat

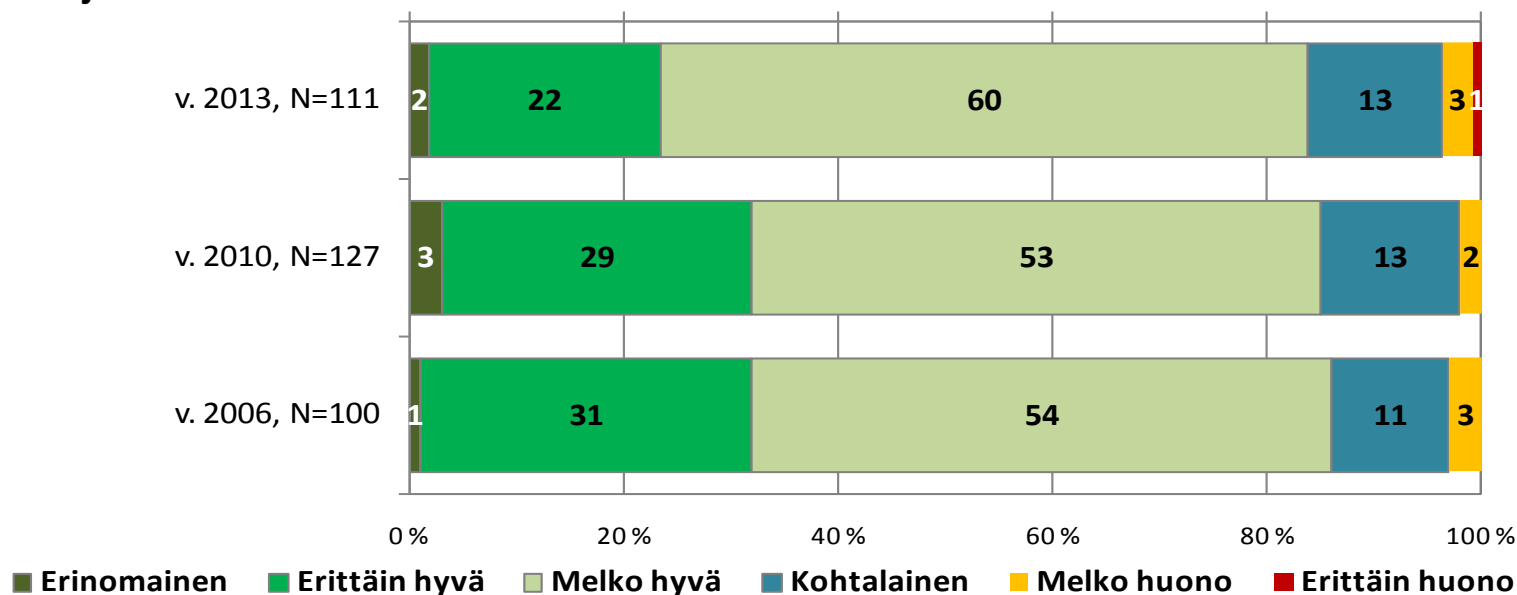
Kuinka hyvin ammatillisen koulutuksen tarjonta ja työmarkkinoiden kysyntä kohtaavat?

Kaikki vastaajat

Millaiseksi arvioit ammatillisen koulutuksen laadun Suomessa?

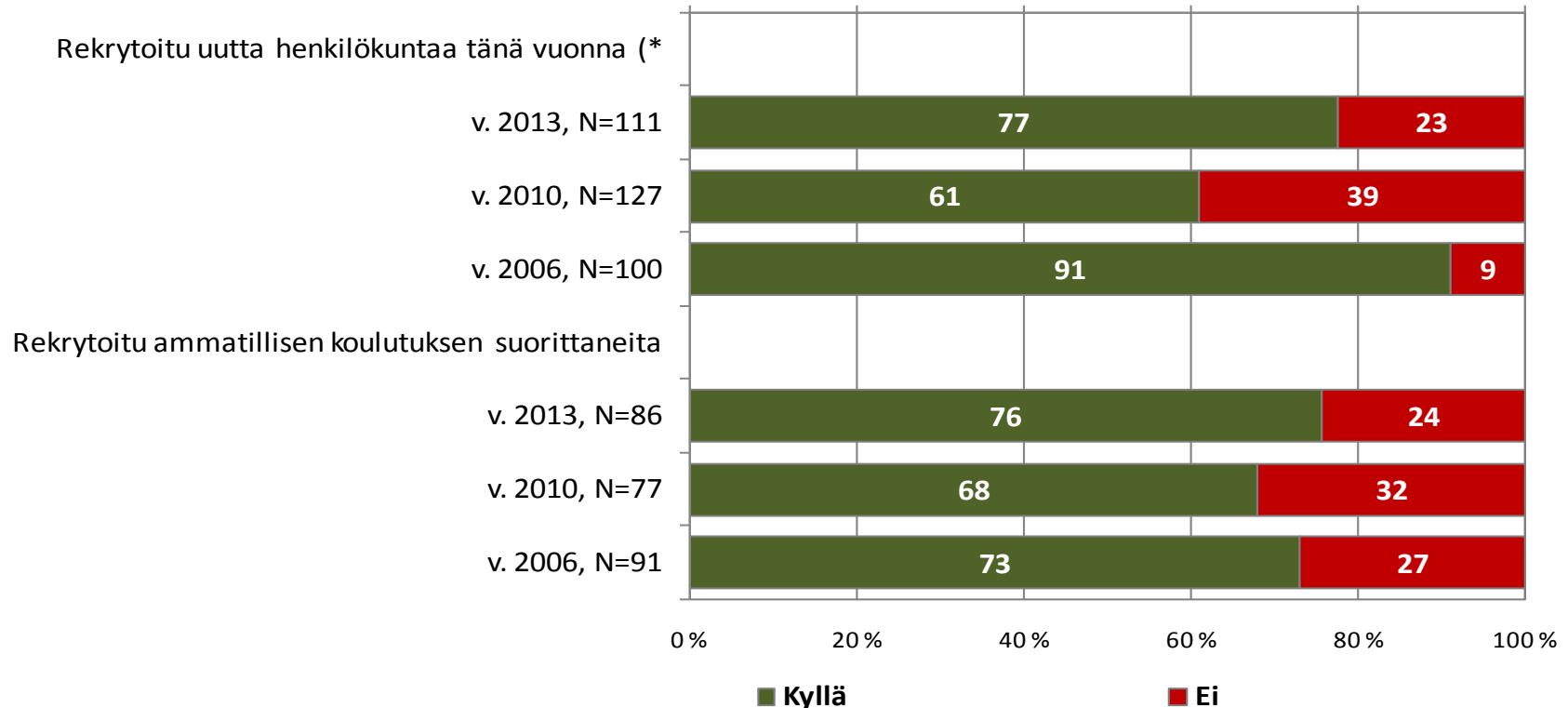
Kaikki vastaajat

Rekrytointi (yleensä + ammatillisen koulutuksen suorittaneita)

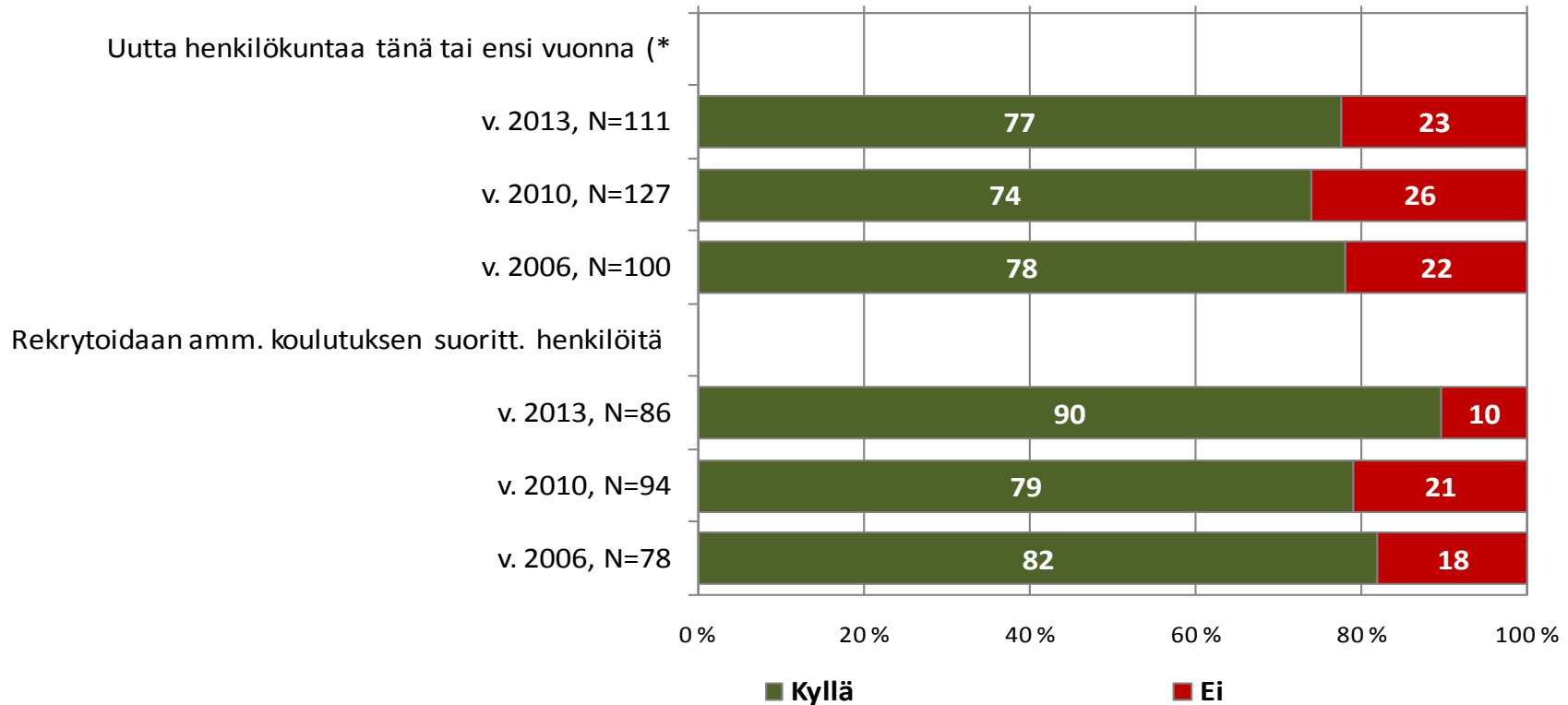
Kaikki vastaajat / rekrytoitu tänä vuonna

* Kysymysmuoto muuttunut 2013: lisää henkilökuntaa -> uutta henkilökuntaa

Rekrytointiaikomukset (yleensä + ammatillisen koulutuksen suorittaneita)

Kaikki vastaajat / rekrytoidaan tänä tai ensi vuonna

* Kysymysmuoto muuttunut 2013: lisää henkilökuntaa -> uutta henkilökuntaa